DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ
DUMLUPINAR UNIVERSITY JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES
E-ISSN: 2587-005X https://dergipark.org.tr/tr/pub/dpusbe
Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 88, 400-420; 2026
DOI: 10.51290/dpusbe.1815042

Araştırma Makalesi / Research Article

BEYAZ KÖLELİĞE KARŞI MÜCADELE: İNGİLTERE'NİN 1816 CEZAYİR HAREKÂTI VE OSMANLI DEVLETİ

Hüseyin YILMAZ[1]

Öz
Garp Ocakları olarak tanımlanan Trablusgarp, Libya ve Cezayir, Akdeniz'de Müslüman korsanlık faaliyetlerini yürütenlerin üs olarak kullandıkları bölgelerin başında gelmiştir. Bölge Osmanlı hakimiyetine geçtikten sonra bile korsanlık faaliyetleri devam etti. Osmanlı Devleti kimi zaman korsan filolarını kendi hakimiyetine alarak rakip devletlerine karşı kullandı. Bölge korsanları İstanbul'un onayını almadan ve zaman zaman da ona karşı, korsanlık faaliyetlerine devam etti. Bu nedenle Osmanlı Devleti ile imzalanan antlaşmalarda Garp Ocakları'ndan kaynaklı korsanlık faaliyetlerinin engelleneceğine dair hükümler yer almaktadır. Osmanlı Devleti bu hükmü kabul ederken aynı zamanda olası zararları da karşılamayı kabul etti. Fakat bölgeden kaynaklı korsanlık bir türlü son bulmadı. Bu durum Osmanlı Devleti ile diğer devletler arasında sürekli sorun haline gelmiş ve ayrıca Akdeniz ticareti için büyük bir tehdit oluşturmuştur. Bu nedenle Viyana Kongresi sonrasında Garp Ocakları'ndan kaynaklı devam eden korsanlık ve kölelik faaliyetine son verilmesi yönünde bir karar alınmıştır. Beyaz köleliğin sonlandırılması amacıyla 1816'ın baharında bir İngiliz filosu bölgeye gönderilmiş fakat Cezayir ile yapılan müzakerelerden olumlu sonuç alınamamıştır. Nihayetinde Ağustos 1816'ta İngiliz-Hollanda birleşik filosu Cezayir'e bir operasyon düzenlemiş ve Cezayir limanı ve donanmasına büyük bir darbe indirmişti. Bu çalışmada bir Osmanlı toprağı olan Cezayir'e karşı yapılan bu harekâta yönelik Osmanlı Devleti'nin tutumu ortaya konulmaya çalışılacaktır.
Anahtar Kelimeler: Korsanlık, Cezayir, İngiltere, Osmanlı Devleti, 1816

THE STRUGGLE AGAINST WHITE SLAVERY: BRITAIN'S 1816 ALGIERS OPERATION AND THE OTTOMAN EMPIRE

Abstract
Tripolitania, Libya and Algeria, defined as the Western Odjaks or the regencies, were among the regions used as bases by Muslim pirates in the Mediterranean. Even after the region came under Ottoman rule, piracy activities continued. The Ottoman Empire sometimes took pirate fleets under its control and used them against rival states. The pirates of the region continued their piracy activities without the approval of Istanbul and sometimes against it. For this reason, the treaties signed with the Ottoman Empire included provisions stipulating that piracy activities originating from the regencies would be prevented. While accepting this provision, the Ottoman Empire also agreed to cover possible damages. However, piracy in the region never came to an end. This situation became a constant problem between the Ottoman Empire and other states and also posed a great threat to the Mediterranean trade. Therefore, after the Congress of Vienna, a decision was taken to put an end to the piracy and slavery activities originating from the Western Odjaks. A British fleet was sent to the region in the spring of 1816 in order to end white slavery, but negotiations with Algeria did not yield positive results. Finally, in August 1816, a combined Anglo-Dutch fleet launched an operation in Algiers and dealt a major blow to the Algerian port and navy. In this study, the attitude of the Ottoman Empire towards this operation against Algeria, an Ottoman territory, was tried to be revealed.
Keywords: Piracy, Algeria, England, Ottoman Empire, 1816

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimler Fakültesi, Tarih Bölümü huseyin.yilmaz@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3655-6919.
Başvuru Tarihi (Received): 01.11.2025 **Kabul Tarihi** (Accepted): 27.01.2026

Giriş

Garp Ocakları olarak tanımlanan Cezayir, Tunus ve Trablusgarp, XVI. yüzyılda Osmanlı hakimiyetine girdi. İspanya ile XVI. yüzyıl ortalarında şiddetlenen siyasi ve askeri mücadele neticesinde Kuzey Afrika ve Garp Ocakları Osmanlı hâkimiyeti altına alındı. Böylece Batı Akdeniz'deki nüfuz mücadelesi Osmanlıların lehine değişti. Bölge halkı ve İstanbul ile Anadolu'dan gönderilen askerlerin özellikle denizcilik ve korsanlıktaki başarıları, Akdeniz'de Osmanlı deniz gününün daha da kuvvetlenmesine neden oldu. Osmanlı donanmasının bir parçasını oluşturan bölge filoları, savaş zamanında donanma-yı hümayuna katılmakta ve seferlerde aktif görevler almaktaydı. Hatta bölenin bu başarısı zaman zaman kaptan-ı deryaların bile bölgeden seçilmesine neden olmaktaydı. Diğer yandan bölgedeki deniz gücü hem savaş hem de barış zamanlarında aktifti. Özellikle Hristiyan devletlere karşı çeşitli korsanlık faaliyetleri içerisine girmekteydiler. Bu faaliyetler Akdeniz'de İspanya, İtalya sahillerine veya bu denizde ticaret yapan, İngiliz, Hollanda, Habsburg tüccarlarına karşı olabildiği gibi zaman zaman Cebelitarık'ı da aşarak Kanarya adaları, İngiltere, İrlanda, Hollanda, Danimarka, hatta İzlanda'ya kadar da uzanmaktaydı (Çetin, 1996, s. 382-386; Kahraman, 1993, s. 486-489; Kalkan, 2024, s. 406-425).

Korsanlık Akdeniz'de uzun zamandır devam eden bir gelenektir. Aynı zamanda bölgenin temel ekonomik kaynaklarından birisiydi. Bölge sadece korsanlık ile elde edilen ganimette değil özellikle de bu seferler yolu ile ele geçirilen köleliğe büyük bel bağlamaktaydı. Bu esirler fidye karşılığı serbest bırakılarak önemli maddi gelir elde edilebildiği gibi birçoğu tersane ve donanmada istihdam edilmekteydi. Dolayısıyla korsanlık ve kölelik Garp Ocakları'nın temel ekonomik kaynaklarından birisiydi. Fakat Garp Ocakları'nın sahip olduğu köleler, genel olarak akla ilk gelen Afrika siyah köleliğinden farklıydı. Korsanlık yoluyla ele geçirilen savaş esrileri veya ganimetlerin geneli Hristiyan'dı ve dolayısıyla bu kişiler beyaz köle olarak tanımlanmaktaydı. Diğer yandan korsanlık faaliyetleri devletler tarafından himaye edilerek hem askerî hem de politik birer araç olarak kullanılmaktaydı. Osmanlı Devleti de Berberi korsanları bu amaçla kullanmakta ve dost ve barış yaptığı devletlerin gemilerine saldırmasını engellerken diğer devletlere karşı faaliyetlerine göz yummaktaydı (Bozkurt, 2002, s. 210-212; Gürkan, 2018; Panzac, 2005; Toledano, 2010). Fakat XVII. ve XVIII. yüzyıllarda Garp Ocakları giderek İstanbul'dan uzaklaşmaya ve daha serbest hareket etmeye başladı. Bu ise Osmanlı Devleti'nin hüküm ve direktiflerinin yerel yöneticiler tarafından dinlenilmemesine ve paralelinde korsanlık faaliyetlerinin daha da yayılmasına neden oldu. Bu nedenle Avrupalı devletler, Osmanlı Devleti ile yaptıkları antlaşmalarla Berberi korsanlara karşı koruma ve Bâbıâlî de olası zararların tanzimini taahhüt eden antlaşmalar yaptı. Fakat bu da çözüm olmayacak ve Avrupalı devletler Garp Ocakları ile ya silah zoruyla ya da para karşılığında ikili antlaşmalar yaparak kendi bayraklarıyla seyrüsefer yapan gemilere koruma sağlayacaklardı (Arı, 2007, s. 265-318; Bostan, 2007, s. 29-46; Jamieson, 2012, s. 178-184; Kuzucu, 2015, s. 165-180).

Osmanlı Devleti veya Garp Ocakları ile yapılan ikili antlaşmalar korsanlığa son veremedi. Korsanlık faaliyetlerinin engellenmesi ve beyaz köleliğe son verilmesi için zaman zaman Avrupalı devletler veya ABD, donanmalarını Akdeniz'e göndererek Garp Ocakları donanma ve limanlarına karşı çeşitli operasyonlar yaptığı görülür. Bunların en önemlilerinden birisi de Ağustos 1816'da gerçekleşen İngiltere-Hollanda birleşik filosunun harekâtıdır. Söz konusu operasyonlara dair birden fazla çalışma söz konusudur. Bu çalışmaların geneli yazıldığı ülkenin veya Avrupa'nın meseleye bakışını ve verdiği mücadeleyi ele almıştır. Dolayısıyla da bu ülkelerin arşivlerinden yararlanmışlardır. Fakat bu dönemde Garp Ocakları hukuki olarak hala bir Osmanlı toprağıdır. Dolayısıyla yapılan müdahale, bir Osmanlı ve Müslüman toprağına karşı yapıldığından Osmanlı Devleti'ni de yakından ilgilendirmiştir. Buna karşılık meseleyi ele alan çalışmalarda Osmanlı arşivleri dolayısıyla da Bâbıâlî'nin tutumu yabancı arşivlere yansıdığı kadarıyla ele alınmıştır. Bu ise Bâbıâlî'nin meseleyle çok ilgilenmediği veya uzak kaldığı gibi

bir anlatımın ortaya çıkmasına neden olmuştur (Jamieson, 2012; Lange, 2024; Panzac, 2005; Thomson, 1987; Tinniswood, 2010; Wolf, 1979). Dolayısıyla Osmanlı arşivlerine dayanan bu çalışma, söz konusu yanlış algıyı veya eksikliği gidermeyi amaçlamaktadır. Ağustos 1816 harekâtına giden süreçte Osmanlı arşivindeki evraklar analiz edilerek bu dönemdeki Bâbıâlî'nin siyaseti ve attığı adımlar ortaya konulmaya çalışılmıştır.

1. Viyana Kongresi ve Berberi Korsanlığı

Fransız İhtilali ile başlayan süreç, kısa bir süre sonra tüm Avrupa'nın bir savaş alanına dönmesine neden oldu. İhtilal Savaşları'nı takip eden Napolyon Harpleri ise bu savaş durumunu tüm Avrupa'ya hatta Mısır ve Suriye'ye bile taşıdı. Fakat Moskova Seferi ve sonrasındaki mağlubiyetler hem Napolyon'un hem de savaş durumunun sonunu getirdi. Savaşın tarafları, yirmi yılı aşkın bir süredir devam eden çalışmalara son vererek Avrupa'ya barışı getirmek ve yeni bir güç dengesi oluşturmak için Viyana'da bir kongre topladı. Burada yeni bir denge oluşturulacak ve onu izleyen ittifaklar ve kongrelerle kurulan barışın devam etmesi için çalışılacaktı (Kissenger, 1957; Jarrett, 2013, s. 141-146). Kongre'nin en temel meselelerinin başında hiç şüphesiz Avrupa'nın yeni sınırları ve kurulacak olan güç dengesi gelmekteydi. Bu siyasi meselelerin yanı sıra kongrede Yahudi hakları, başta Ren olmak üzere uluslararası nehirlerde gemi taşımacılığı, diplomatik protokol ve köle ticareti gibi diğer önemli konular da ele alınmış ve bunlara dair önemli kararlara imza atılmıştır. (Jarrett, 2013, s. 141-146). Köle ticaretinin yasaklanması, özellikle İngiliz temsilcisi Castlereagh'ın üzerinde en fazla durduğu konuların başında geliyordu. İngiliz murahhasının bu şekilde bir tutum almasının arkasında hiç şüphesiz köle ticaretine duyduğu hoşnutsuzluğun yanı sıra ülkesinde oluşan kamuoyu gelmekteydi. Özellikle Evangelist Hristiyanlar arasında köleliğin hem insani hem de dini açılardan uygunsuzluğuna dair propaganda yapılmaktaydı. Fransız İhtilali'nden daha öncesine giden bu hareket, en sonunda İngiltere'de kölelik karşıtı bir kamuoyunun oluşasını sağlamıştı. Bu doğrultuda 1807'de kölelik değil fakat köle ticareti, Britanya İmparatorluğu'nda yasaklanmıştı. Fakat bu konunun tartışılması son bulmamış ve giderek de şiddetlenmişti. Özellikle kongre öncesinde İngiliz kamuoyunun Castlereagh'tan beklentisi bu kararın kongre tarafından da kabul edilmesiydi. Bu yöndeki baskı, kongre sırasında daha da artmış ve bir imza kampanyasına dönüşmüştü (Merrill, 1945, s. 382-399).

İngiliz kamuoyunu yönlendirenlerin başında Sir Sidney Smith gelmekteydi. Napolyon'un en büyük rakiplerinden birisi olan Smith, İsveç donanmasında görev almış ve şövalyelikle ödüllendirilmişti. Bunun yanında 1791 Özi Krizi sonrasında Osmanlı Devleti'ne askerî uzman/ajan olarak gönderilmişti. Akabinde 1793 Toulon Kuşatması ve özellikle Mısır Seferi sonrasında aktif bir görev almıştı. Napolyon'un Akka kuşatmasında başarısız olmasının nedenlerinden birisi Smith'in kraliyet donanmasıyla verdiği destekti. Diğer yandan Mısır'dan Fransız ordusunun çıkarılması için de aktif bir rol oynamış ve bu çabalarından ötürü III. Selim tarafından huzura kabul edilerek hediyelerle ödüllendirilmişti. Smith'in oynadığı bu kritik rol onun İngiltere ve tüm Avrupa kamuoyunda tanınmasına neden oldu. O ise bu tanınmışlığı, kölelik karşıtı faaliyetlerde kullandı. Özellikle Afrika sahillerinde yapılan Hristiyan ve beyaz köleliğin ortadan kaldırılması için çalıştı. Bu amaçla "Society of Knights Liberators of the White Slaves in Africa" ve "the Antipiratical Society" isimli iki dernek kurarak beyaz köleliğe karşı bir propaganda faaliyetine girişti. Sahip olduğu popüler kişiliği ise beyaz köleliğe karşı yürüttüğü faaliyetlerin daha geniş çevrelerce duyulmasını sağladı. Diğer yandan Smith, bu mücadeleye bir şövalyelik ruhu yüklemeye çalışmaktaydı. Bunun için Malta Şövalyelerine atıf yapmakta ve onların simgelerini kullanmaktaydı. İlerleyen süreçte Rusya imparatoru, Danimarka, Prusya ve Bavyera kralları bu derneklerine üye olacaktı. Smith, özellikle Viyana Kongresi sırasında daha da aktif rol aldı. 1814'te kongre öncesi Paris'te yayınladığı bir muhtırada Garp Ocakları'ndan kaynaklı korsanlığın ortadan kaldırılmasının gerekliliği ve yollarına dair bilgiler verdi. Smith bu faaliyetlerine Viyana'da da devam etti. Yaptığı görüşmeler ve katıldığı etkinliklerde Kuzey

Afrika'daki beyaz köleliğe dikkat çekerek korsanlığın kaldırılması için bir kamuoyu oluşturmaya çalıştı. Ayrıca Metternich'in onayını alarak Fransızca ve Almanca yazdığı muhtıralarla Berberi korsanlığını gündemde tutmaya çalıştı. Böylece Afrika'nın batı sahillerinden yapılan siyah köle ticaretinin yasaklanmasına dair tartışmalarda kıtanın kuzeyindeki beyaz köleliğe karşı da harekete geçilmesini istedi (Weiss, 2013, s. 148 ve 314-315; Pocock, 1996, s. 219-225).

Smith'in başını çektiği bu faaliyetler birçok kesim tarafından desteklenmekteydi. Özellikle bu korsanlıktan mustarip olan İtalyan delegeleri ve onların yanı sıra Alman matbuatı benzer düşünceleri paylaşıyordu. Kongre öncesinde giderek artan Berberi korsanlık faaliyetleri bu düşüncelerin daha da geniş çevreler tarafından savunulması ile neticelendi. Napolyon Savaşları döneminde Akdeniz ticareti savaş gemilerinin koruması altında gerçekleştirilmiş ve bölgedeki askerî faaliyetler hiç olmadığı kadar yoğunlaşmıştı. Limanların da güvenliğinin arttırılması korsanlığın azalmasına neden olmuştu. Fakat Napolyon'un düşüşüyle gelen barış sonrasında korsanlık faaliyetleri arttı. Akdeniz adaları ve İtalya limanlarına yapılan saldırılar, Avrupa kamuoyunun Garp Ocakları'na karşı olan tepkilerinin daha da artmasına zemin hazırladı. Bu doğrultuda Avusturya Kralı Franz, Viyana'ya döner dönmez Metternich'den bu konuyla ilgilenmesini talep etti. Temmuz 1814'te verdiği talimatta Metternich'den İngiltere ile birlikte hareket ederek korsanlık meselesini gündeme getirmesini ve kongrede buna karşı bir önlemin alınmasını istedi. Fakat Metternich, Berberi korsanlık meselesine hükümdarı kadar önem vermiyordu. Onun için asıl önemli olan kurulacak olan yeni güç dengesiydi. Metternich'in kongredeki önceliklerinden birisi, Rusya'nın batı ve güneye doğru genişlemesinin önüne geçilmesiydi. Bu nedenle Polonya ve Osmanlı Devleti'ne karşı olan emellerinin engellenmesi için çalıştı. Bu açıdan Osmanlı Devleti kritik bir öneme sahipti. Kongre öncesi ve sırasında Metternich ile İstanbul arasında gizli ve açık yollardan yoğun bir diplomatik süreç yürütüldü. Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünün korunması ve en nihayetinde de genel garanti kapsamına alınması için yoğun bir mesai harcadı. Bu nedenle Osmanlı Devleti ile olan ilişkileri çok kritikti. Rusya'nın taleplerine karşı İstanbul ve diğer müttefikleriyle birlikte bir set oluşturmak istiyordu. Bu nedenle Garp Ocakları'na karşı yapılacak olası bir saldırı, Metternich'in tüm bu planlarını alt üst edebilirdi. Kongrede alınacak kararlar doğrultusunda bölgeye gönderilecek kuvvetin içerisinde bir Rus filosunun yer alması da büyük bir ihtimaldi. Bu ise Akdeniz'de bir Rus filosunun bulunması, dolayısıyla da Rus nüfuzunun artması anlamına gelmekteydi. Nihayetinde Metternich kongre boyunca beyaz kölelik meselesinin ana gündem maddelerinden birisi olmasının önüne geçti. O, daha çok Bâbıâlî ile kurulacak diplomatik temasla korsanlığın önüne geçilmesi gerektiğini düşünüyordu. Bu kapsamda defalarca Viyana'daki Osmanlı maslahatgüzarı ve İstanbul'daki elçisi aracılığıyla girişimlerde bulundu (Vick, 2014, s. 217-222; Jamieson, 2012, s. 202-203; Yılmaz, 2024).

Garp Ocakları'nın korsanlığı meselesi uzun süredir Bâbıâlî ile Avrupalı devletlerin ilişkilerini etkileyen unsurlardan birisiydi. Özellikle İhtilal ve Napolyon savaşlarında Akdeniz'in savaş alanına dönmesi, doğrudan korsanlık faaliyetlerini etkiledi. Bu konunun böyle kritik bir dönemde Avrupalı devletlerle bir soruna dönüşmesini istemeyen Bâbıâlî, ilk başta kara sularında üç millik bir hayali sınır oluşturarak buraları tarafsız ilan etse de korsanlık faaliyetleri son bulmadı. Özellikle İngilizler ve Fransızlar bu konuda sürekli Osmanlı makamlarına şikayetlerde bulundu. En sonunda Mora'dan Mısır'a kadar uzanan ve XVIII. yüzyılın ortalarından beri Osmanlı makamlarınca dikkate alınan bir deniz çizgisi kullanılarak sorunun çözümüne çalışıldı. Bu çizginin kuzey doğu tarafı Osmanlı surları olarak kabul edilerek korsanlığa karşı Osmanlı donanmasının koruması altına alındı (Adair, 1845, s. 25-72.) Benzer bir durum Garp Ocakları içinde söz konusuydu. Her ne kadar Bâbıâlî, uzunca bir süredir Garp Ocakları ile Avrupalı devletlerin ikili ilişkilerine karışmasa da bölge, hala bir Osmanlı toprağıydı. Bu nedenle bölgeden kaynaklı korsanlığın engellenememesi, bu konuda Osmanlı makamlarına da başvurulmasına neden oluyordu. Bu nedenle Bâbıâlî, çeşitli zamanlarda bölge liderlerine

uyarılarda bulundu. Söz konusu savaşlarda Osmanlı Devleti'nin tarafsızlığına dikkat çekilerek tüm devletlere eşit muamele yapılması ve tarafsızlığa zarar verilmemesi istendi (BOA. AE.SMHD.II. 119/9970). Bu uyarılara rağmen Berberi korsanlık son bulmamış ve hatta Osmanlı reayasının ticaret gemilerine bile saldırılar gerçekleştirildi. Bu nedenle Bâbıâlî, bölgeye uzun süredir Batı Anadolu'dan yapılan asker yazımının önlenmesine çalıştı. Bu sayede Garp Ocakları'nın insan kaynağını kesmeyi planlıyordu. Bu önlemlere karşılık korsanlığa dair şikayetler her geçen gün artarak devam etti. Bu nedenle Bâbıâlî, bölge yetkililerine korsanlığa son verilmesi, verilmediği takdirde Osmanlı donanmasının da söz konusu korsan gemilerini batıracağına dair uyarılarda bulundu (BOA. HAT. 284/17066).

Avrupa'nın yeni bir döneme gittiği süreçte alınan bu kararlar, hiç şüphesiz olası sorunların önüne geçilmek için atılan adımlardı. Her ne kadar Berberi korsanlık meselesi Viyana Kongresi'nde başta Smith olmak üzere bazı kesimler tarafından gündemde tutulmak istense de arzulanan netice elde edilemedi. Bunun en önemli sebeplerinin başında kurulmak istenilen güç dengesine verilen önem gelmekteydi. Bunun yanında başta Metternich olmak üzere Garp Ocakları'na karşı alınacak bir kararın Osmanlı aleyhine dönebileceği ve Rusya karşısında İstanbul ile kurulmak istenilen iyi ilişkilere zarar verebileceği düşüncesi yer alıyordu. Dolayısıyla kongrede siyahi köle ticaretinin yasaklanmasına dair bazı kararlar alınsa da Berberi korsanlığı sonraya bırakıldı. Nihayetinde kongrede köle ticareti tam olarak yasaklanmasa da bu ticaretin çağın ruhuna aykırı bir durum olduğu kabul edildi. Bununla birlikte Fransa beş, İspanya ile Portekiz de sekiz yıl içerisinde köle ticareti azaltacaklarına yönelik taahhütte bulundu. Buna karşılık İngiltere ise İspanya ve Portekiz'e maddi destekte bulunacaktı (Davis, 1999, s. 39-83; Panzac, 2005, s. 271-273).

Diğer yandan İngiltere kongre sürecinde Berberi korsanlık meselesiyle çok fazla ilgilenmedi. Onlar için en önemli mesele bir güç dengesinin kurulmasıydı. Diğer yandan İngiltere ile Garp Ocakları arasında uzunca bir geçmişe dayanan ilişki söz konusuydu. Bu nedenle Castlereagh, korsanlık meselesi her gündeme geldiğinde bu tarihi geçmişe atıf yaptı. Bu kapsamda bölgenin toprak bütünlüğünün korunması gerektiğine ve dolayısıyla da olası bir eylemin Osmanlı Devleti'ne zarar verebileceğini belirtti. Kraliyet donanmasının güçlü konumu, aynı zamanda uzunca bir süredir İngiliz gemilerinin korsanlık faaliyetlerinden etkilenmemesini sağlamaktaydı. Dolayısıyla İngiltere için Berberi korsanlıktan endişelenecek bir durum söz konusu değildi ve bu, Castlereagh'ın Viyana'da konuya soğuk bakması ile neticelendi. (Lange, 2024, s. 27-40).

2. Kongre Sonrası Süreç

Viyana Kongresi'nde Metternich ve Castlereagh sayesinden Garp Ocakları meselesi gündeme getirilemese de Berberi korsanlık ve beyaz kölelik meselesi, Avrupa kamuoyunun gündemindeki yerini korumaya devam etti. Viyana'daki heyet önce savaş karargahına, Waterloo sonrasında ise Fransa'ya taşındı. Dolayısıyla yarım kalan meseleler burada konuşulmaya devam etti. Diğer yandan aynı dönemde Garp Ocakları'nın korsanlık faaliyetlerine devam etmesi ve bu haberlerin Avrupa kamuoyunda yer alması, meselenin daha kuvvetli şekilde gündeme gelmesine neden oldu. Hatta İspanyollar Nisan 1815'te Cezayir'in saldırılarından gemilerini korumak için Rus Çarı I. Aleksandr'dan Osmanlı İmparatorluğu nezdinde aracılık etmesini talep etmişti. (Vick, 2014, s. 221). Özellikle Viyana'da kurulan güç dengesinin genel bir garanti altına alınmaya çalışıldığı bir dönemde yeni korsanlık faaliyetleri, bu meselenin genel bir sorun olarak değerlendirilmesine neden olmaktaydı. Artık Viyana'daki çekinceler de ortadan kalkmış ve İngiltere ve Avusturya'nın çıkarları doğrultusunda yeni bir düzen inşa edilmişti. Bu nedenle Garp Ocakları meselesi önceye göre daha fazla konuşulmaya başlandı. Her ne kadar 20 Kasım 1815'te imzalanan II. Paris Antlaşması'nda köle ticaretine dair Viyana Kongresi'nin kararları kabul edilse de Berberi korsanlık meselesi gündeme gelmemişti. Fakat köle ticaretinin yer aldığı ek maddede Paris ve Londra'da bulunan elçilerinin bu konuda adımlar atacağı da kabul ediliyordu.

Bunun yanı da Rusya tarafı ve özellikle Çar, Garp Ocakları meselesinin de bu antlaşmaya dahil edilmesini talep etmişse de kabul edilmemişti. Berberi korsanları meselesinin bu antlaşmaya dahil edilmesi, hiç şüphesiz meselenin doğrudan bir uluslararası soruna dönüşmesi anlamına gelecekti. Diğer yandan bu durumun ortaya çıkması, Rusya'ya hukuki bir gerekçe de sağlayacaktı. Bu nedenle Avusturya ve İngiltere, meselenin hukuki bir zemine oturmasını engellemişti (Lange, 2024, s. 49-53).

Paris'te bu gelişmeler yaşanırken Viyana, meselenin diplomatik yollarla çözülmesi için girişimlerde bulunmaktaydı. İngiltere'nin güçlü donanmasına karşılık Avusturya, Akdeniz'de deniz gücü olarak zayıftı. Viyana Kongresi ile kendi kontrolüne geçen Adriyatik kıyıları üzerinden Akdeniz'e ulaşsa da tüccar gemilerine güçlü bir koruma sağlayamamaktaydı. Bu nedenle Avusturya tebaasına ait gemiler Berberi korsanlar tarafından saldırıya uğramaktaydı. Bunun için de Metternich, hükümetinin korsanlıktan duyulan rahatsızlık ve şikayetleri mütemadiyen Osmanlı makamlarına iletilmekteydi. Bu kapsamda Metternich, Berberi korsanların Avusturya gemilerine yaptığı saldırılardan şikayet etmekteydi. Hatta aynı dönemde İstanbul'a Rusya'nın Baltık'ta bir filo topladığı ve bunun da hedefinin Garp Ocakları olacağına dair bilgiler gelmekteydi. Bu durum hem Osmanlı Devleti'ni hem de Avusturya'yı endişelendiriyordu. Bu nedenle Bâbıâlî ve II. Mahmud, bizzat kaptan paşanın meseleyle ilgilenmesini ve korsanlığın engellenmesini istedi (BOA. HAT. 1141/45407; 1281/49672).

Bu mesele defalarca Avusturya elçiliği tarafından da gündeme getirildi. Elçilik, baş tercüman Testa aracılığıyla sürekli Osmanlı makamları ile görüşerek şikayetlerini dillendirdi. Testa'nın bu şikayetlerinin merkezinde iki ülke arasında daha önce yapılan antlaşmaların hükümleri yer alıyordu. İki ülkenin dostluklarının yanı sıra daha önce imzalanan antlaşma hükümlerince Berberi korsanlığının Osmanlı hükümeti tarafından engellenmesi gerektiği yer almaktaydı. Diğer yandan Testa, Garp Ocakları'nın bu korsanlık faaliyetlerinin son bulması gerektiği üzerinde durmaktaydı. Reisülküttap ile yaptığı görüşmede Berberi korsanlığının Malta kaynaklı korsanlığa karşı kullanıldığını belirten tercüman, Malta'nın da artık İngiltere kontrolünde olduğunu ve dolayısıyla da adadan kaynaklanan korsanlığın da son bulduğunun altını çizdi. Bu, doğal olarak Berberi korsanlığına da son verilmesi gerektiğinin ilanıydı. Tercümanın üzerinde durduğu bir diğer mesele ise Garp Ocakları meselesinin müttefik devletler tarafından da ele alınacağıydı. Dolayısıyla Avusturya elçiliği, bu meselede Avrupa'nın bir karar vereceğini belirterek Osmanlı makamlarını uyarmaktaydı. Bu aynı zamanda gelecekte yaşanabilecek olaylara karşı yapılan bir uyarı mahiyetindeydi. Buna karşılık reisülküttap ise Garp Ocakları'nın Osmanlı toprağı olduğunu belirterek bölgeye yapılacak bir harekâtın kendilerinin aleyhine olacağını vurguladı. Diğer yandan Bâbıâlî, Avusturya elçiliğinin şikayetlerinin doğruluğunu bölgeden öğrenmeye çalışıyordu. Yaşanan bu gelişmeler ise sadrazam tarafından olumsuz karşılanıyordu. Berberi korsanlığın durdurulmadığı sürece bu mesele üzerinden Osmanlı aleyhine olan söylentilerin artacağını düşünüyordu. Diğer yandan müttefik devletlerin Garp Ocakları'na karşı yapacakları bir harekât doğrudan Osmanlı karşıtı bir tutum olarak algılanabilirdi. Bunun için sadrazam, bölgeye gönderilecek bir mübaşir aracılığıyla Garp Ocakları yöneticilerinin uyarılmasını önerdi. II. Mahmud da sadrazamla aynı düşünüyordu. Sultanın üzerinde durduğu bir diğer konu ise İngiliz kamuoyuydu. İngiltere vükelasının uzun zamandır Garp Ocakları'na karşı harekete geçilmesine yönelik söylemler içinde olduğuna dikkat çeken II. Mahmud, bu durumun aleyhlerine dönmesinden endişe ediyordu. Bu nedenle Garp Ocakları'nın korsanlığa devam etmeleri halinde başlarına bir bela açacaklarını düşünmekteydi. Bunun için sadrazamın önerisine kulak vererek kaptan paşa ve erbab-ı şûrâ ile meselenin ele alınmasını istedi (BOA. HAT. 1261/48827).

Yapılan görüşmeler sonucunda Mehmed Ağa mübaşir olarak Garp Ocakları'na gönderilecek ve korsanlık faaliyetlere son verilmesi için bölge yetkililerine Bâbıâlî'nin mektubunu iletecekti (BOA. HAT. 457/22514). Bu emirde İstanbul'un üzerinde durduğu meselelerin başında

Avrupa'daki şikayetler yer alıyordu. Meselenin giderek Osmanlı aleyhtarı bir durum almasından oldukça rahatsız olan Bâbıâlî, Cezayir dayısı Ömer Ağa'ya[2] gönderdiği emirde Metternich'in şikayetlerine dikkat çekmekte ve başta Avusturya olmak üzere Osmanlı Devleti'nin dostu olan devletlerin tabalarına yönelik korsanlık faaliyetleri içerisinde bulunulmamasını istemekteydi (BOA. C.BH. 89/4272).

II. Mahmud ve Bâbıâlî'nin bu uyarılarının arkasında gerçeklik payı vardı ve bu ilk defa kendisini Haziran 1815'te gerçekleşen Cezayir-ABD Savaşı ile gösterdi. Uzun süredir Garp Ocakları'nın korsanlık faaliyetlerinden zarar gören ABD, yaptığı bu harekâtla Cezayir karşısında büyük bir üstünlük elde etti. Yapılan antlaşma doğrultusunda Cezayir, tazminat ödemeyi kabul ederken ABD gemilerine karşı korsanlık faaliyetlerinde bulunmamayı da taahhüt etti. Bu durum Cezayir'in ve dolayısıyla Garp Ocakları'nın güçlü bir donanma karşısında karşılaşacağı olası neticenin de göstergesiydi (Erhan, 2015, s. 67-69; Dalkanat, 2019, s. 251-280; Erol, 1979, s. 689-730; Kıllıoğlu, 2021, s. 7-37).

Yaşananlar karşısında II. Mahmud ise Garp Ocakları'nın düşüncesiz adamlardan ibaret olduğunu belirterek bir bakıma mağlubiyete yol açan gelişmelerden onların sorumlu olduğunu ifade etti (BOA. HAT. 458/22557). ABD ile korsanlık meselesi bu şekilde çözülse de Garp Ocakları'nın diğer Avrupalı devletlerin gemi ve sahillerine yaptığı saldırılar devam etti. Bu ise meselenin, Avrupa diplomasisinde daha sık gündeme gelmesine neden olmaktaydı. Başta Rusya olmak üzere Akdeniz'de güçlü bir donanma sahibi olmayan ve dolayısıyla da korsanlardan daha fazla etkilenen Hollanda, İspanya, Portekiz, İtalyan krallıkları gibi devletler, bu konuda bir kamuoyu oluşturmakta ve büyük devletlere baskı yapmaktaydı. Bunlara bir de Sidney Smith'in başını çektiği İngiliz kamuoyu eklenince Berberi korsanlığına karşı harekete geçilmesi için yapılan baskılar her geçen gün daha da artmaktaydı. Garp Ocakları'nın beyaz Hristiyanları köle yaptığı, bunun Hristiyanlığa da aykırı bir eylem olduğu söylemleri dini bir perspektiften sunulmaktaydı. Ayrıca Berberi korsanlık faaliyetlerinin Viyana Kongresi'nde kurulan güç dengesi ve güvenlik ilkesine aykırı olduğu da vurgulanmaktaydı. Bu durum en sonunda büyük güçlerin Garp Ocakları'na karşı harekete geçmesine neden oldu (Lange, 2024, s. 56-74).

3. Berberi Korsanlığa Karşı Metternich'in Diplomatik Çabaları

Avrupa'da Garp Ocakları aleyhine giderek büyüyen kamuoyuna karşı hareket edenlerin başında Viyana düzeninin kurucularından olan Metternich ve Castlereagh geliyordu. Her iki başbakan da giderek büyüyen öfkenin bir askerî operasyona dönüşmesini istemiyordu. Fakat başta Rusya olmak üzere Avrupa'nın diğer devletleri, meselenin çözümü için baskılar yapmaktaydı ve nihayetinde Londra'da elçiler düzeyinde bir konferansın toplanmasına karar verildi. Diğer yandan Avusturya ve İngiltere'nin Garp Ocakları'na karşı harekete geçmesini engelleyen temel dinamiklerden birisi Rusya idi. Bölgeye karşı yapılacak bir harekâtın Osmanlı Devleti'nin imajını zayıflatacağı, buna karşılık özellikle Rusya'nın nüfuzunu arttıracağından çekiniliyordu. Bunun yanında Garp Ocakları'na dair olası bir operasyon ve bunun için İngiltere'nin bir hazırlık içinde olduğu konuşulmaktaydı. Bunlara dair ve bölgeye yönelik Londra'da bir toplantının yapılacağına dair söylentilerin haberleri de İstanbul'a ulaşmaktaydı. Bu doğrultuda Metternich, meseleye dair sürekli Bâbıâlî ile temas halindeydi. İstanbul'daki Avusturya elçiliğine verdiği talimat ve Bâbıâlî'ye sunulan Mart 1816 tarihli gizli takrirle gelişmeler hakkında İstanbul'u bilgilendirdi. Başvekil, ilk olarak İngiltere'nin askerî hazırlıkları ve konuşulan Londra konferansına dair açıklamalar yaptı. Metternich, İngiltere'nin içinde bulunduğu hazırlıkları son zamanda Cezayir'de yaşanan gelişmelerden kaynaklı olabileceğini belirtse de buna çok fazla

[2] Ömer Ağa, 1815 yılında Cezayir dayısı olmuş 1817'e kadar bu görevinde kalmıştır. Özellikle Ağustos operasyonu sonucu alınan ağır mağlubiyet aynı zamanda ona karşı bir muhalefetin oluşmasına ve nihayetinden de görevinden uzaklaştırılmasına sebep oldu. Selda Kayapınar, *Cezayir'in Fransa Tarafından İşgali,* Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, 2017, s. 68-69.

ihtimal vermemekteydi. Her ne kadar bölgede bulunan İngiliz konsolosuna kötü muameleler sergilense de söz konusu askerî hazırlığın arkasında olası Londra konferansının olduğunu düşünüyordu. Her ne kadar İngiltere, kraliyet donanmasıyla kendi tüccar gemilerinin güvenliğini her zaman koruyabilecek güçte olsa da Metternich, özellikle son zamanda Garp Ocakları'na yönelik oluşan Avrupa kamuoyunun Londra'yı harekete geçmeye zorladığını belirtiyordu. Korsanlık aleyhine yükselen bu eleştirilere paralel Berberi korsanların faaliyetlerine devam etmesi (BOA. HAT. 1261/48827; 1098/44477) ve Hristiyan Avrupalıları köle yapması ise başta İngiltere olmak üzere büyük devletlerin harekete geçmesine neden olmuştu.

Metternich, özellik Sidney Smith'in faaliyetleri üzerinde durarak son zamanlarda meseleye dair yaşananlar hakkında bilgiler verdi. Smith'in hem Viyana Kongresi öncesi ve sırasındaki yoğun faaliyetleri ve sonrasında Paris'te Garp Ocakları aleyhine bir operasyon yapılması için yaptığı girişimlere dikkat çekti. Onun bu faaliyetlerinin etkisinin yanı sıra Rus çarı ile olan ilişkisi de bir başka konuydu. I. Aleksandr, Smith ve Garp Ocakları aleyhine olan söylemi sahiplenmekteydi. Çar, Viyana Kongresi sırasında Smith ve Berberi korsanlık aleyhine olan faaliyetleri desteklemişti. Hatta bu konu birkaç görüşmede de gündeme gelmiş olsa da Castlereagh meselenin tartışılmasının önüne geçmişti. Rusya bu konuyu Napolyon sonrası Paris'te yürütülen diplomatik meclislerde de defalarca gündeme getirmişti. Hatta siyahi köle ticaretinin yasaklanması için yapılan görüşmelere Garp Ocakları konusunu da dahil etmek istemişti. Bu öneriye karşı çıkılsa da köle ticaretinin yasaklanmasına dair maddeleri Berberi korsanlık meselesinin daha sonrasında görüşülmesi şartı ile kabul etmişti. Metternich, Rusya'nın bu tavrının özellikle İngiltere temsilcileri tarafından şüphe ile karşılandığını belirtmektedir. Çarın Berberi korsanlığına karşı söylemlerinin gerçekte Garp Ocakları ve dolayısıyla Osmanlı Devleti aleyhine olduğuna dair bir endişe vardı. Bu nedenle Londra hükümeti, Cezayir'de yaşanan olayların Rusya tarafından kullanılmasının önüne geçmek için adım atmış ve başkentinde meselenin çözümü için bir konferansın toplanmasını istemişti.

Londra'da toplanacağı konuşulan konferansın bu gerekçelerle ortaya çıktığını belirten Metternich, daha sonrasında devletlerin Berberi korsanlık konusundaki siyasetine dair bilgiler verdi. Öncelikle Fas kralı korsanlık meselesinde İspanya ile ittifak halindeydi. Avusturya ise daha önce de defalarca belirttiği gibi Berberi korsanlığına son verilmesi gerektiğini düşünmekteydi. Fakat Metternich, açık bir şekilde bu durumun Osmanlı Devleti ile olan iyi ilişkilerine zarar vermemesini istediğini de vurgulamaktaydı. Bu doğrultuda başvekil, Londra konferansında Avusturya'nın izleyeceği politikayı ele aldı. Öncelikle elçilerin bir araya geleceği bu konferansa Avusturya'nın katılmama olasılığı yoktu. Fakat Metternich, bunu Osmanlı Devleti ve dolayısıyla Avusturya'nın çıkarlarının korunması için bir gereklilik olarak görmekteydi. Başta Rusya olmak üzere diğer devletlerin Garp Ocakları aleyhine olan tutumlarına dikkat çeken başvekil, Avusturya'nın konferansta yer alarak Osmanlı aleyhine olabilecek kararların önüne geçeceğini belirtiyordu. Bu doğrultuda Metternich, bu konferans aracılıyla Rusya'nın Akdeniz'de bir üs elde etme çabası içine gireceğini belirtiyordu. Bu fikrin daha önce Cezâyir-i Seb'a-i Müctemia Cumhuru/Yedi Ada Cumhuriyeti[3] dolayısıyla gerçekleştiğini ve yeniden gerçekleştirilmek istendiğini vurguluyordu. Dolayısıyla Avusturya'nın bu talebin gerçekleşmemesi için çaba göstereceğini açık bir şekilde ilan ediyordu. Rusya'nın Akdeniz'de bir üs elde etmesinin sadece Osmanlı Devleti'nin değil Avusturya'nın da çıkarına aykırı olduğunu belirtiyordu. Bu doğrultuda söz konusu hedefin gerçekleşmemesi için birlikte hareket

[3] Adriyatik Denizi'nde Korfu (Corfu), Kefalonya (Kefalonia), Zanta (Zante), Ayamavra (Lefkas), Çuka (Cerigo), İtaki (Ithika) ve Pakso (Paxos) adalarından meydana gelen bu bölge, Napolyon'un İtalya seferi ve sonrasındaki 1797 tarihli Campo-Formio Antlaşması ile Fransa'ya geçmiştir. Mısır'ın işgali sonrasında Osmanlı-Rusı ortak harekâtı sonucunda geri alınarak 1800 yılında Cezâyir-i Seb'a-i Müctemia Cumhuru/Yedi Ada Cumhuriyeti adı altında Rusya-Osmanlı himayesinde yeni bir siyasi yapıya kavuşturulmuştur. Yedi Adalar hakkında bkz. (Örenç, 2022, s. 384-387).

edilmesi gerektiğini ifade etmekte ve birlikte hareket etmek için davette bulunmaktaydı. Dolayısıyla Metternich, öncelikli olarak Garp Ocakları konusunda adım atılması gerektiğini belirtmekteydi. Avrupa'nın genelinin giderek bu meselede birleştiğine dikkat çeken başvekil, meselenin daha da büyüyeceğini ima ederek bir bakıma Osmanlı Devleti'nin adım atması gerektiğini belirtiyordu. Avusturya ile Osmanlı Devleti arasında 1784 yılında imzalanan senet ve 1791 Ziştovi Antlaşması ile Berberi korsanlığa karşı Bâbıâlî'nin yükümlülük altına girdiğinden hareketle bu konuda adım atması gerektiğini ifade ediyordu. İstanbul'un Garp Ocakları'na karşı atacağı bu adım Londra'daki olası konferansta Osmanlı Devleti aleyhine çıkabilecek kararı da engelleyebilirdi. Bu doğrultuda Metternich, nihayetinde hükümetinin Osmanlı Devleti'nin dostu olduğunu belirterek Londra konferansında Osmanlı Devleti'nin çıkarlarını korumak için çalışacağını belirterek gizli takririne son noktayı koyuyordu (BOA. HAT. 457-22537-A).

Metternich'in gizli takriri, Avusturya elçilik tercümanı Testa tarafından Bâbıâlî'ye iletilmişti. Takriri getiren Testa ile reisülküttap arasında bu vesileyle bir görüşme gerçekleşmiş ve son dönemdeki gelişmeler ele alınmıştı. Reis efendi, bu mektup üzerinden özellikle Rusya ile Osmanlı Devleti arasında bir türlü çözülemeyen Kafkas hududu maddesini[4] gündeme getirmek istiyordu. Avrupa'daki ittifakların Napolyon karşıtlığından ortaya çıktığını ve onun düşmesi sonucunda Viyana Kongresi'nde genel bir barışın sağlandığını vurgulayan reis efendi, Bâbıâlî'nin hem bu dönemde hem de Napolyon'un Elbe'den kaçışı sonrasındaki yüz günlük iktidarı ve savaş sürecinde müttefiklerin taleplerini her zaman dikkate aldığını ve tarafsızlık politikası izlediğini belirtti. Fakat buna karşın ne Rusya ne de müttefikler Kafkasya konusunda bir adım atmamıştı. Bâbıâlî, Metternich'in mektubu üzerinden eski defterleri açmak istese de Testa, ülkesinin Osmanlı Devleti'nin dostu olduğuna dair açıklamalarla yetinecek ve amaçlarının Bâbıâlî'nin Garp Ocakları'na dair fikirlerini öğrenerek ona göre hareket etmek olduğuna dair açıklamalar yaparak görüşmeye son verecekti (BOA. HAT. 457/22537).

Metternich'in söz konusu mektubu bir meclis toplanılarak değerlendirildi. Katılımcılardan bazıları bu mektubun iki sonucu olabileceğine dikkat çekti. İlki müttefik devletlerin Garp Ocakları'na yönelik yapacakları bir operasyon için Bâbıâlî'den ruhsat talep etme ihtimali, diğeri ise Cezayirlilerin Osmanlı Devleti'nden yardım talebiydi. Katılımcılar Garp Ocakları'nın Müslüman ve Osmanlı tebaası olmaları hasebiyle söz konusu ruhsatın talep edilmesi halinde nasıl karşılık verileceğini sormaktaydı. Ayrıca Cezayirlilerin olası yardım talebi ise bir başka konuydu. Yardımın yapılması müttefiklerin Osmanlı Devleti'ne karşı muhalefetine neden olabileceğinden bu tehlikeye dikkat çekiliyordu. Buna karşın müttefiklerin Cezayirlilere karşı donanma sevk ederek savaş ilan etmelerinin *usul-ı düvel ve hukuk-ı milele* aykırı olduğu belirtilerek olası bir harekâtın uluslararası hukuka aykırılığına dikkat çekildi. Buna karşın bazı katılımcılar, Garp Ocakları ile Avrupa devletleri arasındaki hukukun farklı olduğuna dikkat çekerek aralarındaki ilişkiye uzun süreden beri Bâbıâlî'nin müdahale etmediğini, dolayısıyla da İngiltere'nin olası harekâtının bu şekilde değerlendirilmesi gerektiğini belirtti. Onlar açısından asıl mesele, bu konunun Metternich'in de belirttiği gibi bir konferansta ele alınacak olmasıydı. Bu nedenle üzerinde durulması gereken Avusturya başvekilin konuya dair görüş talebiydi. İngiltere'nin meseleyi kendi askerî gücüyle kolayca çözebileceği ve dolayısıyla Bâbıâlî'ye danışmamasına karşılık Metternich'in görüş talebinden endişe duyulmaktaydı. Rusya'nın Garp Ocakları meselesini bahane ederek Akdeniz'de bir üs elde etme ihtimalini düşük gören meclis, Metternich'in söz konusu mektubunun tam olarak net olmadığını ve dolayısıyla da Avusturya elçiliğinden açıklanma istenmesine karar verdi (BOA. HAT. 457/22537).

[4] Kafkasya meselesi 1812'de imzalanan Bükreş Antlaşması'ndan 1826 Akkerman Antlaşması'na kadar Osmanlı diplomasisinin en temel meselelerinden birisidir. Bâbıâlî, Rusya'nın bölgedeki bazı bölgeleri Bükreş Antlaşması'na aykırı bir şekilde işgal ettiğini öne sürerek her zaman söz konusu bölgelerin tahliyesini gündeme getirdi. En nihayetinde Bâbıâlî, Akkerman Antlaşması ile söz konusu bölgelerin Rusya toprağı olduğunu kabul etmek zorunda kaldı. Aslantaş, 2013, s. 149-169).

Alınan bu karardan birkaç gün sonra Testa ile reisülküttap arasında bir görüşme gerçekleştirildi. Reis efendi, Avusturya'nın kendi tebasından ve mezhebinden olan bir ülke ahalisine dair bu şekilde bir sual sorulması halinde ne cevap vereceğiyle meseleye giriş yaptı. Testa ise buna karşılık hükümetinin bu konuya dahil olmasının yegane amacının Osmanlı Devleti'ne karşı olan dostluk ve iyi niyetinden kaynaklandığını belirtti. Reisülküttap ise bunu kabul etse de Metternich'in mektubundan farklı anlamlar çıkarılabileceğine dikkat çekti. Bu doğrultuda Bâbıâlî'den istenilenin tam olarak ne olduğu ve Garp Ocakları'na yönelik nasıl bir talepte bulunulduğu sordu. Tercüman ise bu konunun açık olduğundan hareketle Avrupalı devletlerin Berberi korsanlara karşı kendi tüccar gemilerini korumak istediğini ve hükümetinin de aynı fikirde olduğunu belirtti. Metternich de söz konusu mektubunu Avrupa'nın ve Avusturya'nın bu kararını bildirmek için kaleme almıştı. Reis efendi ise Osmanlı Devleti'nin antlaşmalarla Berberi korsanlar nedeniyle oluşan zararları tanzim edeceğine dair taahhüdü bulunduğuna, bu nedenle de söz konusu zararların karşılanması konusunda bir eksikliğin söz konusu olmadığına dikkat çekerek bir bakıma bölgeye yönelik askerî bir operasyonun gerekli olmadığını ima etti. Bununla birlikte Garp Ocakları, Osmanlı Devleti'nin bir tebaası ve Müslüman toprağıydı. Ayrıca bölgeye dair Bâbıâlî ile diğer devletler arasındaki antlaşmalarda farklılıklar bulunmaktaydı. Dolayısıyla Osmanlı Devleti ile Avusturya ve Rusya'nın Garp Ocakları'na dair imzaladıkları hükümlerle Avrupa'nın diğer devletleriyle yapılan antlaşmalarda farklılıklar vardı. Hatta Garp Ocakları'nın uzun zamandan beri diğer devletlerle savaş ve antlaşma yapmaları konusunda serbest ve bunun da herkesin malumu olduğunu belirtti. Son birkaç senedir korsanlık faaliyetlerinin arttığını kabul eden reis efendi, bunu ise Avrupa'nın içinde bulunduğu savaş durumuna bağladı. Hatta Osmanlı tebaasına karşı da bazı korsanlık vakaları gerçekleştirilmişti. Fakat Bâbıâlî, son dönemdeki korsanlık faaliyetleri hakkında kendisine yapılan şikayetler doğrultusunda bunlara karşı önlemler almış, bölgeye gerekli emirler ve hatta mübaşir göndererek korsanlık faaliyetlerini engellemeye çalışmıştı. Dolayısıyla zararların tanzimi ve ele geçirilen eşyanın sahibine iade edilmesi için çaba göstermişti. Osmanlı Devleti'nin bu emirlerinin Garp Ocakları tarafından yerine getirildiğini belirten reisülküttap, ancak savaş zamanında gasp edilen eşyadan yeni atanan yöneticilerin sorumlu olmadığını, gasp eden kişilerin birçoğunun ölmüş veya ortadan kaybolduğunu belirtti. Bununla birlikte Bâbıâlî, 1815'senesinde muahede yaptığı devletlere olası Berberi korsanlık faaliyetlerinin ortaya çıkaracağı zararları tanzim edeceğini ilan etmiş bununla birlikte Cezayir beylerine gerekli emirleri göndererek bunları da elçilere ifade etmişti (BOA. HAT. 457/22537).

Testa ise bunların herkes tarafından bilindiğini kabul ederken hükümetinin amacının Garp Ocakları meselesinin ele alınacağı Londra konferansına yönelik Osmanlı Devleti'nin niyetini öğrenmek olduğunu belirtti. Tercümanı vasıtasıyla yapılan bu sorgudan Metternich'in asıl amacı, Cezayir'e karşı olası bir harekâta karşı Bâbıâlî'nin tavrının ne olacağını öğrenmekti. Dolayısıyla Testa, müttefik devletlerin olası Garp Ocakları harekâtına müdahale edilip edilmeyeceğini, edilmediği takdirde yine korsanlık faaliyetleri sonucu ortaya çıkacak zararların tanziminin üstlenip üstlenilmeyeceğini ve nihayetinde tüm bunlara karşı tarafsız kalınıp kalınılmayacağını soracaktı. Bu konudaki kararın gizli olarak Avusturya hükümetine iletilmesi gerektiğini belirten tercüman, bu sayede hükümetinin konferansta Osmanlı Devleti'nin çıkarlarını korumak için çaba göstereceğini ifade etti. Bu sorulara karşılık reisülküttap, Bâbıâlî'nin Garp Ocakları'nı kendi tebaası bildiğini belirterek bölgeye dair ortaya koyduğu politikanın herkes tarafından bilindiğini ve altına imza attığı hükümlere de şimdiye kadar riayet ettiğini ifade etti. Bu nedenle şu zamana kadar izlenilen politikaya aykırı bir açıklamanın yapılması beklenemezdi. Diğer yandan reis efendi, Rusya'nın Akdeniz'de bir üs arayışının şu ana kadar bilinmedik bir mesele olmadığını belirtirken olası ihtimalleri merak etmekteydi. Testa ise buna cevaben Malta, Cezâyir-i Seb'a veya İtalya sahilinden bir liman olabileceğini ifade etti. Reisülküttap her ne kadar İngiltere'nin Malta ve Cezâyir-i Seb'a'yı bırakmayacağını düşünse de İtalya sahillerinin olabilme ihtimali vardı. Fakat onun asıl vurgulamak istediği, Rusya'nın Garp Ocakları'na karşı harekete geçmesinin iki ülke arasındaki antlaşmalara aykırı olduğuydu. Osmanlı Devleti, Rusya ile yaptığı

antlaşmalar nedeniyle Rus bayraklı tüccar gemileri korsan saldırısına uğramamakta ve olası zararları da Bâbıâlî tarafından karşılanmaktaydı. Bu nedenle reis efendi, Osmanlı Devleti'nin dostu olduğunu iddia eden devletlerin Garp Ocakları meselesini gündeme getirerek Rusya'ya bahane yarattıklarını belirtti. Metternich'in gizli mektubuna atıfla reisülküttap, Castlereagh'ın Viyana Kongresi sırasında Garp Ocakları meselesinin tartışmasını engellemişken şimdi Londra'da konunun gündeme getirilmesinin daha önceki politikayla uyuşmadığının altını çizdi. Öncesinde meselenin gündeme gelmesi engellenerek Rusya'ya bahane verilmemek istenmişse de şimdi Londra'nın bilerek bu bahaneyi oluşturduğu düşünülmekteydi. Diğer yandan Garp Ocakları'na karşı yapılacak toplu bir harekât sadece bölgeye değil tüm İslam alemine karşı atılacak bir adımdı. Bu doğrultuda reis efendi, bu girişimin Fas, Afrika, Hicaz gibi bölgelerde bulunan Müslümanlar tarafından da olumlu karşılanmayacağı ve bu nedenle daha büyük bir gaileyi ortaya çıkarabileceği ihtimaline de dikkat çekti (BOA. HAT. 457/22537).

Reisülküttabın bu ifadeleri, açık bir şekilde olmasa da Osmanlı Devleti'nin olası bir harekâta olumlu bakmadığını ve Avrupa Hristiyan devletleri tarafından toplu bir girişimin de tüm İslam aleminde bir memnuniyetsizlik yaratacağının imasıydı. Diğer taraftan tercüman Testa, Tersane-i Amire'de yapılmakta olan iki savaş gemisinin Cezayir'e hediye edileceğine dair söylentilerin doğruluğunu öğrenmeye çalışmaktaydı. Bâbıâlî'nin bu gemileri Cezayir'e hediye etmesi doğrudan bir yardımın göstergesi olarak algılanabilirdi. Bu nedenle Testa, elçisinin bu konuda iyi niyet olarak uyarılarda bulunduğunu belirtti. Reis efendi ise bu söylentinin doğruluğunu kabul ediyordu. Bâbıâlî ile Garp Ocakları arasında çok eskilere dayanan bir hediyeleşmenin olduğundan Garp Ocakları dayıları sultana, sultan da Garp Ocakları'na sürekli hediyeler göndermekteydi. Bunun bir tür bölge ile sultan arasındaki vasallığın göstergesi olduğuna dair anlatımdan sonra söz konusu gemilerin Cezayir'e hediye edildiğini, onların malı olduğunu ve dolayısıyla da istedikleri zaman götürebileceklerini ifade etti. Osmanlı tarafının bu açıklamaları sonrasında görüşme son buldu (BOA. HAT. 457/22537).

Metternich'in söz konusu gizli takririni ve yaşananları değerlendiren sadrazam, süreci ele aldıktan sonra Garp Ocakları meselesinin Rusya tarafından ganimet olarak görüldüğünü düşünmeye başladı. Zaten köle ticareti meselesini Garp Ocakları konusunun daha sonrasında görüşülmesi ön şartıyla kabul etmişti. Rusya'nın bu tutumu İngiltere tarafından endişe ile karşılanmıştı. Londra hükümeti, Rusya'nın Berberi korsanlık meselesi üzerinden Akdeniz'de bir üs elde etme niyeti olduğunu düşünmekteydi. Bunun için Cezayir'de konsolosuna karşı yapılan eylemi bahane ederek meseleyi kendi eline almak için harekete geçmiş ve Londra'da bir konferans toplamak için adımlar atmıştı. Avusturya da Rusya konusunda İngiltere ile benzer düşünmekteydi. Metternich'in de kaleme aldığı mektubunda bu konulara dikkat çektiğini belirten sadrazam, başvekilin toplanması beklenilen Londra konferansında Osmanlı Devleti'nin aleyhine bir kararın alınmasının önüne geçileceğine dair sözlerine dikkat çekmekteydi. Fakat asıl vurguladığı mesele, Metternich'in bu açıklamaları sonrasında Osmanlı Devleti'nin Garp Ocakları ve olası Londra konferansına dair düşüncelerini gizli bir şekilde öğrenme niyetiydi. Bu süreci değerlendiren II. Mahmud ise Metternich ve Testa'nın ifadelerinden Avrupa'nın Garp Ocakları'na karşı bir harekât yapacağını düşünmeye başlamıştı. Sultan, her ne kadar bu harekâta olumlu bakmasa da müttefiklerin Garp Ocakları'nı tümden ortadan kaldırabileceğini ve Rusya'ya da bölgeden bir mahal tahsis edebileceklerinden endişe etmekteydi (BOA. HAT. 457/22537).

Aynı tarihlerde Boğdan voyvodasından Avrupa'daki bu gelişmelere dair bilgiler de İstanbul'a ulaştı. Voyvoda, özellikle İngiltere'deki gelişmelere odaklanmıştı. İngiltere'nin bir askerî hazırlık içinde olduğunu ve özellikle donanmaya kara askeri de sevk edildiğini belirtiyordu. Bu durum bir çıkarmanın işareti olarak yorumlanabilirdi. Diğer yandan voyvoda, Sidney Smith'in Garp Ocakları'na bir harekât için yoğun çaba harcadığını belirtiyordu. Smith sadece İngiltere'de değil İtalyan devletleri arasında da bir iş birliği için çalışıyordu. Bu doğrultuda Smith, Sicilya ve

Sardunya krallıklarını Garp Ocakları'na karşı donanma ve askerî tertip için teşvik etmekteydi. Ayrıca voyvoda, müttefik devletlerin Rusya'nın da içinde bulunacağı bir donanmayı Garp Ocakları'na göndermek için ittifak yaptığı bilgilerini paylaşacaktı. Bu haberler karşısında II. Mahmud, bunların her zaman konuşulmakta olduğunu kabul etse de özellikle kara askeri meseline dikkat çekmekteydi. İngiltere'nin donanmaya kara askeri sevk etmesinin bir çıkarmanın habercisi olduğunu düşünen sultan, bu konunun netleşmesinin beklenmesi gerektiğini düşünüyordu (BOA. HAT. 1282/49722). Nisan 1816 gibi İzmir'den İstanbul'a ulaşan haberlerde de Avrupa'nın topyekûn Garp Ocakları üzerine hareket etme kararı aldığı belirtiliyordu. İzmir'deki yabancı gazetelerde Avrupa'nın Berberi korsanlığa karşı birlikte hareket etme kararına karşılık bunun bir süre ertelendiğine dair haberler yer almaktaydı. (BOA. HAT. 330/19090).

4. Operasyona Giden Süreç ve Askerî Müdahale

İngiliz donanmasındaki hareketlilik ve Metternich'in girişimlerinin arkasında yeni korsanlık faaliyetleri yer alıyordu. 1815 senesinde Cezayirli korsanlar, farklı büyüklüklerde yaklaşık kırk Avrupa gemisini ele geçirmişti. Bu gemiler Hollanda, İsveç, Danimarka, İspanya ve çeşitli Alman ve İtalyan ülkelerine aitti. Bu yıl içerisinde her ne kadar hepsi ganimet ile sonuçlanmasa da Tunus kırk bir Trablusgarp da elli üç korsanlık seferi düzenlemişti. Bu iki eyaletin faaliyetlerinden Avrupa'nın küçük devletlerinin yanında Avusturya ve Rusya tüccar gemileri de zarar görmüştü. Korsanlıktan zarar gören devletlerin en fazla başvurduğu ülkelerin başında İngiltere gelmekteydi. Kraliyet donanması, Napolyon Savaşları ve sonrasında Akdeniz'deki en önemli askerî güç konumuna gelmişti. Diğer yandan bu devletlerin birçoğu savaş zamanında İngiltere ile müttefikti. Bu nedenle kraliyet donanmasının kendi tüccarlarını da koruması gerektiğini iddia etmekteydiler. Bu beklentinin arkasında kraliyet donanmasının savaş zamanında benzer bir hizmeti sunması vardı. Savaş sırasında İngiliz temsilciler, Garp Ocakları ile Avrupalı devletler arasında arabuluculuk yaparak bazı antlaşmaların imzalanmasını sağlamıştı. Dolayısıyla Napolyon sonrasında da bu durumun devam etmesi beklenmekteydi. Özellikle Berberi korsanlara karşı Hristiyan dünyasının koruyucusu rolünde olan St. John Şövalyeleri'nin ana üstü Malta'nın yeni hakimi olan İngiltere'nin bu eski görevi devam ettirmesi beklenmekteydi. Diğer taraftan Garp Ocakları da savaş zamanında İngiltere ile iyi ilişkiler kurmuştu. Fransa'ya karşı birlikte hareket etmişlerdi ve hatta zaman zaman Kraliyet donanmasının ve Akdeniz'deki İngiliz üstleri Cebelitarık, Malta ve Yedi Adalar'ın iaşesinin sağlanmasında da rol almışlardı. Bu nedenle savaş sonrasındaki süreçte Kraliyet donanmasıyla bu eski ilişkilerinin devam etmesini ve hatta İtalyan krallıklarıyla olan mücadelelerinde de bir iş birliği beklemekteydiler. Fakat Londra hükümeti için kurulmasında etkin bir rol aldığı Viyana düzeni ve onun güvenliği daha ön plandaydı. Bununla birlikte korsanlıktan zarar gören Avrupa devletlerin birçoğunun bağımsız olmasını ve hatta yeni sınırlarını İngiliz temsilciler sağlamıştı. Ayrıca İngiliz kamuoyunda giderek yükselen beyaz kölelik karşıtlığı hükümetin Garp Ocakları ile olan ilişkilerini sürdürmesini de engellemekteydi. Diğer yandan savaş sırasındaki müttefikleri de İngiltere'nin yardımını almak için çaba gösteriyordu. Hollanda'nın Cezayir'e karşı 1815'te yaptığı harekât başarısızlıkla sonuçlanmış bunun üzerine İspanya ile Garp Ocakları aleyhine bir ittifak yapmışlardı. Fakat güçlü bir donanmaya sahip olmamalarıyla birlikte diğer siyasi gelişmelerden dolayı harekete geçememişler ve en nihayetinde İngiltere'nin desteğine başvurmuşlardı. Bu gelişmelere paralel olarak Tunuslu korsanlar Ekim 1815'te İtalyan San' Antioco Adası'na yaptıkları akınlarda yaklaşık 160 Sardunyalıyı ele geçirmişti. Bu olay Avrupa basınında Hristiyan beyazların köle yapıldığına dair haberler şeklinde sunulmuş bu da kamuoyundaki Berberi korsanlık karşıtı duyguları daha da arttırmıştı. Yaşananlardan dolayı Sardunya kralı da İngiltere'den yardım talebinde bulunmuştu (Lange, 2024, s. 63-64 ve 80-93).

Tüm bu gerekçeler Castlereagh'ın Garp Ocakları'na yönelik bir adım atmasını sağladı. Bu doğrultuda Amiral Lord Exmouth 1816'nın başlarında denize açıldı. Mart'ta Cezayir, Nisan'da

Tunus ve Mayıs'ta tekrardan Cezayir ile görüşmeler yapan amiral, İtalyan esirlerin serbest bırakılması ve beyaz köleliğin kaldırılmasına yönelik diplomatik bir süreç yürüttü. Exmouth'un dolayısıyla da İngiltere'nin amacı diplomatik yollarla korsanlığın son bulmasıydı. Fakat Garp Ocakları bu talepleri kabul etme taraftarı değildi. Korsanlığın bir eylemden ziyade bölgenin temel ekonomik faaliyeti olması, bu konuda kesin bir kararın alınamamasının temel edeniydi. Fakat İngiltere'nin talebine de karşı çıkılmak istenmiyordu. Bundan birkaç ay önce ABD donanmasının verdiği zararlar düşünülünce zamanın en güçlü deniz kuvvetlerine karşı koymak akıllıca bir davranış değildi. Bu nedenle Cezayir, kendilerinin Osmanlı tabası olduğu gerekçesiyle bu kararın İstanbul'dan da sorgulanması tezini ortaya atsa da bu talep Lord Exmouth tarafından kabul edilmedi. Görüşme İngiliz konsolosunun ayrılmasıyla yani diğer bir değişle savaş kararı ile sonuçlandı. Fakat Cezayir dayısının geri adımı sonucunda Bâbıâlî'ye bir temsilci göndermesi konusunda anlaşılmış ve İngiliz filosu geri çekilerek birkaç ay sonra da ülkesine geri dönmüştü. Exmouth'un bu diplomatik seferi kimi açılardan başarılı kimi açılardan başarısızdı. Öncelikle Garp Ocakları ile Sicilyateyn ve Sardunya arasında barış sağlanarak onlarca esir kurtarılmıştı. Hatta Tunus ve Trablusgarp yöneticilerinden Hristiyan beyaz köleliğin kaldırılacağına dair beyanatlar da alınmıştı. Fakat Cezayir ile net bir kararda uzlaşılamamıştı. Her ne kadar Cezayir dayısı esirler konusunda ılımlı bir tavır takınsa da beyaz kölelik ve korsanlık konusunda net cevaplardan kaçınmıştı. Bu da Amiral Exmouth ve bu seferinin daha fazla eleştirilmesine neden olacaktı (A. G. Jamieson, 2012, s. 191-204; Holland, 2013, s. 31; Panzac, 2005, s. 274-275; G. Weiss, 2013, s. 151-152).

Bâbıâlî bu gelişmeleri yakından takip etmekteydi. Mayıs ayında Girit'ten gelen haberlerde İngiliz donanmasının girişimleri ve esirlerin serbest bırakıldığına dair bilgiler paylaşıldı (BOA. HAT. 763/36058). Ayın sonunda Viyana maslahatgüzarı Yanko'dan gelen bilgiler ise daha kapsamlıydı. Maslahatgüzar, Lord Exmouth'un Garp Ocakları ile Sardunya arasında barışı sağladığı bilgisinin yanı sıra özellikle gazetelerde yer alan haberlere dikkat çekerek tüm Avrupa'nın Garp Ocakları aleyhine ittifak yaptığını belirtti. Avrupa kamuoyunun Osmanlı aleyhine olan bu tavrı, II. Mahmud'da bir memnuniyetsizlik yaratmıştı. Avrupa'nın kararlarına karşı çıkılmadığını belirten Sultan, gazetelerde yer alan bu haberlere bir anlam verememekte ve meselenin hayırlı bir şekilde sonuçlanmasını dilemekteydi (BOA. HAT. 1282/49710). Daha sonra gelen bilgilerde ise meseleye dair daha doğru bilgiler yer aldı. Kaptan paşadan gelen haberlerde de Exmouth'un faaliyetleri hakkında bilgi verildi. İngiliz amiral, Garp Ocakları'ndan kölelerin iadesini talep etmişti ve iadeleri yapılmıştı. Kaptan paşa, her ne kadar gelen bazı bilgilerde çelişkili durumun olduğunu kabul etse de daha kesin bilgiler öğrenme çabası içine girmişti (BOA. HAT. 456/22500). Yanko'dan daha sonra gelen bir diğer havadiste ise İngiliz amiralin Garp Ocakları ile Sardunya arasında barışı sağladığı doğrulanırken esirlerin de serbest bırakıldığı ve buna karşılık da bir ücret alındığı bilgisi paylaşılacaktı (BOA. HAT. 1283/49740).

Lord Exmouth'un ilk seferi sonrasında esirler salınmış olsa da kölelik ve korsanlık meselesi çözülmüş değildi. Her ne kadar Tunus ve Trablusgarp köleliğe dair taahhütlerde bulunsa da Cezayir net bir tavır ortaya koymamış ve konu bu aşamada İstanbul'a havale edilmişti. Bu doğrultuda Cezayir'den gelen heyetler hem yaşananları aktaracak hem de İstanbul'un desteğini almaya çalıştı. Bu doğrultuda memur kılan Abdullah Ağa hem Cezayir ağasının hediyelerini iletecek hem de yaşananları kendi gözlerinden aktaracaktı. Verdiği takrirde İngiliz amiralin yaklaşık kırk adet gemiyle Cezayir önlerine geldiğini, Sardunya krallığının kendi bandıraları altında olduğunu, bunun içinde bölgede bulunan Sardunyalı esirlerin serbest bırakılmasını ve kişi başı biner riyal teklif ettiğini belirtti. Bu teklif Cezayir ağası tarafından olumlu karşılanmış ve bunun üzerine amiral bin iki yüz civarı Napoli (Anapolitan) esirleri de talep etmişti. Fakat Napoli'nin bağımsız bir devlet olduğu ve bu nedenle söz konusu talebin onun kralı tarafından yapılması gerektiği öne sürülerek esirlerin serbest bırakılabileceği beyan edilmişti. Amiralin Napoli esirlerinin ücretlerinin kendisi tarafından ödeneceği garantisi verip neden iade

edilmediklerine dair sorulara karşılık Cezayir dayısı, kendilerinin Osmanlı Devleti'nin bir toprağı olduğu, İngiltere'nin de Osmanlı Devleti'nin ve kendilerinin dostu olduğunu vurgulayarak söz konusu talebi de kabul etmişti. Bu açıklama aynı zamanda Sardunya esirlerinin iade edilmesinin de gerekçesiydi. Diğer yandan bu takririn Bâbıâlî'ye sunulduğu da düşünüldüğünde Abdullah Ağa, Garp Ocakları'nın bir Osmanlı toprağı ve İngiltere'nin de onun dostu olduğuna dair vurguları hiç şüphesiz daha kuvvetli yapmaktaydı. Bu sayede halihazırda konuşulan operasyon için İstanbul'un desteğini aramaktaydı. İngiliz amiral esirlerin serbestiyetini sağladıktan sonra Tunus ve Trablusgarp'a doğru yelken açarak birkaç ay sonra yeniden Cezayir'e dönmüştü. Dayı ile yapılan görüşmede bu defa amiral kralından aldığı emir doğrultusunda korsanlık ve beyaz köleliğin sulh yoluyla kaldırılmasını talep etmişti. Cezayir ağası ise bu talebe kendisinin Osmanlı tabası olduğu, dolayısıyla bu kararın Osmanlı sultanı tarafından verilmesi gerektiğini ve onun vereceği karara uyacağını belirtmişti. Buna karşılık Amiral ise korsanlık konusunda Bâbıâlî'nin de kararın aynı olduğunu beyan etmişti. Ağa ise bu beyanata Bâbıâlî'nin "*hilâf-ı şer'-i şerife irade buyurmazlar*" diyerek karşılık vermişti. Bu cevap aslında korsanlığın İslami bir emir olduğunu gösterirken takrirde de vurgulanması Osmanlı hükümetine bir mesajdı. Bu ifadeyle korsanlığın ve dolayısıyla Hristiyan/beyaz köleliğinin yasaklanmasının dinen caiz olmadığının altı çiziliyordu. Cezayir dayısının korsanlık meselesinde topu İstanbul'a atmasına rağmen amiral kesin bir cevap talep ederek filosuna hareket etmiş ve savaş tehdidinde bulunmuştu. Bu doğrultuda söz konuş talep Cezayir'in önde gelenleriyle de görüşülmüştü. Yapılan görüşmelerde amiralin talebine karşı çıkılması ve savaşa hazırlanılması kararı çıksa da Cezayir dayısı ve amiralin ılımlı tavrı sonrasında meseleye dair Bâbıâlî'nin görüşünün alınmasına karar verilmişti. Amiral kesin kararın verilmesi için altı aylık bir süre tanırken Abdullah Ağa hediyelerle İstanbul'a gönderilmişti (BOA. HAT. 1265/48979-B).

Yaşanan bu gelişmeler sonucunda korsanlık meselesinde karar İstanbul'a bırakılmış olsa da Cezayir, bu konuda olumsuz bir kararın çıkmaması için girişimlerde bulunmaktaydı. Abdullah Paşa hediyelerle İstanbul'a gönderilmiş ve sunduğu takrirde korsanlık ve esir meselesinin İslami bir emir olduğunu ve buna karşı çıkmanın da dini kurallara karşı çıkmak anlamına geldiğine dair imalarda bulunmuştu. Başka bir girişim de Cezayir Ocağı Yalı vekilharcı Yusuf Hoca'dan geldi. Gönderdiği mektupta İngilizlerin taleplerini ve yaşananları değerlendirmişti. Mesele Cezayir'de divan-ı ammede de ele alınmıştı. Burada köleliğin İslam peygamberi zamanından beri devam ettiği ve dinen de caiz olduğu vurgulanmıştı. Meclis, ilk olarak kölelik ve dolayısıyla korsanlık meselesinin dini boyutunu ele almış olsa da asıl üzerinde durdukları esirlerin sağladığı sosyo-ekonomik kazançlardı. Esirler çeşitli menfaatler için kullanılsa da özellikle donanmadaki katkılarına dikkat çekilmişti. Tersanede sağladıkları faydalara atıfla esirlerin kullanılmaması halinde tersanenin harap olacağı açık bir şekilde belirtilmişti. Bu beyanatlar bölgenin ekonomisinin korsanlık ve dolayısıyla da köle emeğine ne kadar bağlı olduğunun da ilanıydı. Dolayısıyla meclis, köleliğin kaldırılmasının bölgenin ekonomik yapısını alt üst edeceğini düşünmekteydi. Bunun için Londra'ya bir heyet gönderilme kararı alınmıştı. Diğer yandan Cezayir'in önde gelenlerinin geneli, söz konusu talebin reddedilmesi gerektiğini düşünüyordu. Bu kararın İngiltere'ye iletilmesi ise bir savaş anlamına gelecekti. Bu doğrultuda Yusuf Hoca, Osmanlı sultanından asker, mühimmat ve cephane yardımında bulunmasını istiyordu. Ayrıca ret cevabı karşısında İngiltere'nin İstanbul'daki elçisini devreye sokabileceğini düşünmekteydi. Cezayir dayısının kesin kararın Osmanlı sultanına ait olduğuna dair daha önceki beyanatları doğrultusunda İngiltere, elçiliği üzerinden bir ferman talebinde bulunabilirdi. Dolayısıyla Yusuf Hoca, Bâbıâlî'nin İngiliz elçiliğinin olası talebi karşısında olumlu bir cevabın verilmemesini istemekteydi. Bâbıâlî'nin İngiltere'nin talebine karşı çıkması, doğrudan Cezayir'den istenen beyaz köleliğin kaldırılması talebinin de hukuki gerekçesini zayıflatacaktı. Diğer yandan Yusuf Hoca'nın talebinin karşılanması ise Bâbıâlî'nin doğrudan meseleye dahil olması anlamına geliyordu. Bu sayede Cezayir, kölelik ve korsanlık meselesinde İstanbul'un desteğini de sağlamayı planlıyordu (BOA. HAT. 1265/48979-E).

Cezayir'in Bâbıâlî'yi kendi yanına çekme girişimlerine rağmen İstanbul, korsanlık meselesinde izlediği kadim politikayı terk etme niyetinde değildi. Napolyon sonrasında neredeyse tek kutuplu bir hal alan Avrupa, Berberi korsanlık konusunda da bir bütün haline gelmişti. Fakat Metternich ve Castlereagh'ın duruşu ocaklara karşı topyekun bir hareketi önlüyordu. Diğer yandan korsanlık meselesi Avrupalılar tarafından Hristiyanlık için verilen bir mücadele olarak kullanılmakta ve yeni bir şövalyelik olarak lanse edilmekteydi. Bunda Napolyon Savaşları'nın katastrofik sonuçları da etkili olmuştu. Bu durumdan en fazla etkilenenlerin başında Rus çarı gelmekteydi. Bu nedenle Viyana Kongresi sonrasında kurulan ittifaka bile "kutsal" sıfatı atfedilmiş ve Hristiyanlık ilkelerine göndermeler yapılmıştı (Bridge-Bullen, 2005, s. 42-49; Schroeder, 1996, s. 558-559; Nicolson, 1964, s. 242-258; Jarrett, 2013, s. 173-178). Hatta bu nedenle başta Smith olmak üzere bazı Avrupalılar Berberi korsanlığa karşı Malta şövalyeliğinin yeniden canlandırılması önerisini dillendirmişti. Avrupa kamuoyunda konuşulan fikirler çeşitli kanallar üzerinden İstanbul'a ulaşmaktaydı. Boğdan voyvodasının Ağustos 1816 tarihli evrakında Sidney Smith'in Malta'nın yeniden Berberi korsanlığa karşı aktif hale getirilmesi fikirleri paylaşıldı. Maltalılar da eski statülerini yeniden kazanmak istiyordu. Bunun için bazıları İtalyan sahillerinde bir mahal veya limanın Avusturya'nın hakimiyetinde kendilerine tahsis edilmesini istemekteydi. Bu sayede eski korsanlık faaliyetlerine yeniden başlayarak Garp Ocakları'na karşı mücadele edebilirlerdi. Fakat voyvoda, bunun Viyana ile İstanbul arasındaki dostluğa zarar verebileceği gerekçesiyle kabul görmediğini belirtmekteydi (BOA. HAT. 1281/49679-A).

Bütünleşik Avrupa karşısında Bâbıâlî'nin muhalif politika izlemesi düşünülemezdi. Son zamanlarda özellikle III. Selim ve sonrasında diplomaside giderek denge politikasını uygulamaya daha fazla dikkat gösteren İstanbul (Gezer, 2006), Berberi korsanlık meselesi üzerinden Avrupa ile karşı karşıya gelmek istememekteydi. Garp Ocakları ve Metternich'in tüm çabalarına rağmen bu meselede eski politikasını devam ettirerek tarafsızlığının korunması yönünde bir siyaset ortaya koyacaktı. Fakat bölgeye yönelik bir operasyonu da desteklemiyor ancak açık bir şekilde de karşı çıkmıyordu. İstanbul'un öncelikli amacı barışın devamının sağlanmasıydı. Fakat Garp Ocakları'na bir operasyon ihtimali her geçen gün daha da artmaktaydı. Malta'da bir donanmanın toplandığına dair haberlerden sonra harekete geçen Bâbıâlî, bu konuda Cezayir'i bilgilendirdi. Mayıs 1816'nın sonlarında donanma kaptanlarından Hüseyin Kaptan, bölgeye gönderilerek olası harekâta karşı teyakkuzda olmaları için uyarılarda bulundu. Yapılan uyarılarda Malta'da bir donanma toplanmakta olduğuna dair haberlerin yanı sıra bu donanmaya kara askerlerinin de dahil olduğuna dikkat çekiliyordu. Haberlerin doğru olması ise bölgeye sadece bir bombardımanın değil bir çıkartmanın da yapılabileceğinin göstergesiydi. Bu nedenle gerekli önlemlerin alınması ve tahkimatların güçlendirilmesi istendi. Diğer yandan Bâbıâlî bölgede bir barışın tesisi için de çalışmaktaydı. Bu doğrultuda Cezayir ve Tunus arasındaki sorunların giderilmesi ve taraflar arasında öncelikle bir barışın sonrasında da iş birliğinin oluşturulmasını isteyecekti. Bu amaçla dergah-ı ali kapuçubaşlarından Ahmed Bey bir hatt-ı hümayun ile bölgeye gönderilerek girişimlerde bulundu. Fakat istenilen barış kısa sürede sağlanamayacaktı. Buna karşılık Garp Ocakları kendilerine yönelik bir operasyon beklediklerinden sürekli İstanbul'un desteğini almaya çalışıyordu. Admed Bey'in getirdiği emir üzerine İstanbul'a yazan Cezayir dayısı Ömer Ağa, bir taraftan bu emir doğrultusunda çalışıldığını söylerken diğer taraftan da askerî yardım talebinde bulundu. Cephane, mühimmat ve asker yönünden eksiklikleri olduğunu belirten ağa, mühimmat yardımı ve asker toplanması için izin istemekteydi (BOA. HAT. 632/31210-A; 632/31210-E; 632/31210-G).

Bâbıâlî, bölgeye gönderdiği kişiler üzerinden sükûnetin sağlanması ve olası bir harekât için hazırlıklı olması uyarılarını yapsa da Garp Ocakları, İstanbul'un desteğini arzulamaktaydı. İstanbul'a gönderilen temsilciler ve mektuplar üzerinden askerî yardım talebinde bulunulmaktaydı. Bunun yanında bölgeye gönderilen emirlere uyulacağına dair verilen cevaplarda da sürekli yardım arzusu söz konusuydu. Bölgeye olası bir saldırıyı Hristiyanların

İslam'a karşı bir harekâtı olarak sunan Garp Ocakları dayıları, meseleyi Sidney Smith ve destekçileri gibi dini bir boyuta çekerek istedikleri yardımları almayı ummaktaydı. Bu doğrultuda sürekli cephane, mühimmat ve asker celbi talep edilmekteydi (BOA. HAT. 632/31210-F ve 632/31210-İ) Fakat bu aşamada Bâbıâlî, talep edilen yardımların verilmesine sıcak bakmıyordu. Bu talepleri değerlendiren II. Mahmud, istenilen yardımların yapılmasını uygun görmemişti. Diğer yandan Sultan, daha önce Avusturya elçiliği tarafından şikayet edilen fakat bir türlü doğruluğu öğrenilemeyen Avusturya gemisinin korsanlar tarafından ele geçirildiği meselesinin yeniden araştırılmasını istiyordu. Berberi korsanlığı konusunun her geçen gün daha da fazla konuşulduğu bir dönemde Avusturya'nın şikayetlerinin giderilmesi gerektiğini düşünüyordu (BOA. HAT. 632/31210).

Bâbıâlî, Garp Ocakları'nın tüm yardım taleplerine bu aşamada sessiz kaldı. Bölgede giderek suların ısındığı ve İngiltere'nin taleplerinin kabul edilmesi için altı aylık bir süre tanıdığına dair haberlerin geldiği bir dönemde, askerî yardımın gönderilmesi uygun bulunmamıştı. Hatta daha önce Cezayir'e hediye edilen ve Avusturya elçiliğinin şikayetlerine de neden olan Tersane-i Amire'deki iki savaş gemisinin gönderilmesi ise sonrasına bırakıldı (BOA. HAT. 278/16429). Osmanlı Devleti'nin bu dönemdeki öncelikli meselesi Rusya idi. İki ülke arasındaki savaş 1812'de bitmiş olsa da hala sorunlar çözülmüş değildi. Kafkasya'da birçok bölge Rusya tarafından işgal altında tutulurken Doğu Avrupa'daki Rus ordusunun büyüklüğü tüm komşularını endişelendiriyordu. Osmanlı ve Avusturya sınırlarındaki Rus kuvvetlerinin her geçen gün daha da arttığına dair haberler İstanbul'daki diplomatik mahfillerde olası bir savaş ihtimalinin konuşulmasına neden olmaktaydı. Diğer yandan Bâbıâlî, 1815'in ortalarında başlayan yeni bir Sırp İsyanı ile uğraşmaktaydı. Napolyon'un Moskova Seferi'nin ortaya çıkardığı durum ve Bükreş Antlaşması'nın hükümleri doğrultusunda bastırılan Birinci Sırp İsyanı'nın aksine yeni ayaklanma, Rusya'nın en güçlü olduğu dönemlerin birisinde gerçekleşmişti. Avrupa'nın en güçlü kara ordusuna sahip olan Rusya, daha önce Napolyon gailesinden dolayı yalnız bıraktığı Sırp davasını daha da sahiplenebilecek bir durumdaydı (Börekçi, 2001, s. 126-146). Bu nedenle Bâbıâlî, Rusya karşısında en fazla desteğini almak istediği Avusturya ve İngiltere'yi Garp Ocakları meselesi için karşısına almak istemiyordu. Her ne kadar korsanlık ve köleliğin yasaklanmasına dair kesin bir adım atmasa da bölgeye açık şekilde herhangi bir yardımın yapılmasını da engellemeye çalışıyordu. Diğer yandan Berberi korsanlık kaynaklı şikayetlerin de sonu gelmiyordu. Avusturya gemilerinin korsanlar tarafından ele geçirildiğine dair daha önce Avusturya elçiliği tarafından yapılan şikayetler şimdi Metternich tarafından yinelendi. Başvekil, Viyana'daki Osmanlı maslahatgüzarı Yanko ile yaptığı görüşme aracılılığıyla bu şikayetleri tekrarlamaktaydı. Diğer yandan Metternich, Lord Exmouth'un donanmayla İngiltere'den denize açıldığı bilgisini de paylaştı. Maslahatgüzardan gelen 23 Ağustos 1816 tarihli takrirde başvekil, söz konusu donanmanın önceki ay harekete geçtiğini belirtirken hedefinin Garp Ocakları olduğunu ima etmekteydi. Bu askerî durum aynı zamanda daha önce altı ay süre tanınan kesin cevabın alınması için harekete geçildiğinin de göstergesiydi. Ayrıca Metternich, Fas kralının da Garp Ocakları ile anlaşarak Avrupalılar aleyhine korsanlığa başladığını belirtmişti. Bu durum korsanlık faaliyetlerinin daha da artacağının göstergesiyken Garp Ocakları, ABD ile daha önceki antlaşmalarını ihlal etmekteydi. Bu ise ABD'nin de ocaklara karşı harekete geçmesine, dolayısıyla Berberiler karşısındaki cephenin daha da genişleyeceğini göstermekteydi. Bu şikayetler karşısında Bâbıâlî, meselenin yeniden araştırılmasına karar verdi. Her ne kadar daha önce de bir soruşturma yürütülmüş olsa da netice elde edilememişti ve dolayısıyla şimdi yeniden bir soruşturulma başlatılıyordu (BOA. HAT. 1283/49742).

Metternich tarafından verilen Exmouth'un yirmi beş kadar gemi ile denize açıldığı bilgisi başka kaynaklar tarafından da doğrulandı. Boğdan voyvodasından gelen bir takrirde İngiltere'nin Garp Ocakları'na karşı sevk etmek için asker ve donanma hazırladığı bilgisi yer aldı. Voyvoda, İngiltere'de Garp Ocakları'na yönelik yapılması gereken operasyonun kapsamına dair tartışmalar

hakkında da bilgi vermekteydi. Özellikle yapılacak olan harekâtın bir çıkarmayı kapsayıp kapsamayacağı ve Garp Ocakları'nın tamamen ilhakına dair tartışmalara ve bunlara karşı çıkanların fikirlerine yer vermekteydi. Bölgenin tamamen ilhakı ve İngiltere'nin kontrolüne alınmasının maliyetinin yüksek olacağı hatta ortaya çıkacak yeni durumun Hint ticaretine bile zarar vereceğine dair konuşulanları aktardı. II. Mahmud ise bu bilgilerden hareketle bir savaşın yaşanacağını düşünmeye başlamıştı. Bu nedenle "*Garp Ocakları mücahid adamlardır inşallah mağlup olmazlar*" diyerek yaşanması muhtemel muharebenin ocaklar tarafından kazanılması arzusunu dile getirdi (BOA. HAT. 1281/49679). Paris ve Viyana maslahatgüzarları da benzer bilgiler paylaşarak operasyonu Bâbıâlî'ye haber verdi (BOA. HAT. 1283/49764 ve 1283/49744). Farklı kanallardan yapılacağına dair haberlerin geldiği söz konusu harekât, 27 Ağustos 1816'da gerçekleşti. İngiliz ve Hollanda birleşik donanmasının yaptığı bombardıman sonucunda Cezayir limanı altüst olurken limandaki donanma da yok edildi. Daha önce beyaz köleliği kaldırmamak için direnen Cezayir dayısı bu mağlubiyetten bir gün sonra Hristiyan savaş esirlerinin köle yapılmasının sonsuza dek kaldırıldığını ilan etti. Bu ilan aynı zamanda Garp Ocakları'nın tüm mensuplarının da resmi olarak beyaz köleliği ilga ettiklerinin de kabulüydü (Kuran, 1957, s. 8; Holland, 2013, s. 31-33; Jamieson, 2012, s. 203-206; Panzac, 2005, s. 275-288).

5. Sonuç

İngiliz ve Hollanda birleşik donanmasının Cezayir'e karşı yaptığı bu askerî operasyon, Akdeniz'deki korsanlık faaliyetlerine önemli bir darbe indirdi. Her ne kadar Osmanlı Devleti, hukuki olarak hala kendi toprağı sayılan bu bölgeye yapılan söz konusu operasyonu onaylamasa da karşı çıkacak bir pozisyonda da değildi. Bunun yanında Avrupalı devletlerin ve özellikle Avusturya'nın operasyona izin verilmesine yönelik girişimleri de olumlu yanıt bulmadı. Metternich ve Avusturya elçiliğinin tüm çabalarına rağmen Bâbıâlî, Garp Ocakları'na karşı yapılan müdahalelere karşı tarafsızlığını korumak konusunda ısrarcı oldu. Diğer yandan bu politika İstanbul'un uzun zamandır bölgeye karşı izlediği siyasetin devamıydı. Diğer yandan bu politikanın benimsenmesinde içinde bulunulan dönemin şartlarının da büyük bir etkisi vardı. Napolyon'un kurmuş olduğu büyük imparatorluk, Rusya seferi ve sonrasındaki mücadelede bir savaş alanlarında kaybedilmişti. Sonrasındaki Viyana Kongresi'nde ise yeni bir düzen ve güç dengesi kurulmuştu. Her ne kadar Bâbıâlî, kongreye katılmasa da gelişmeleri yakından takip etmişti. Osmanlı Devleti'nin bu dönemde endişelendiren en temel sorunlardan birisi Avrupa'nın neredeyse tek kutuplu bir hal almasıydı. Diğer yandan Bâbıâlî'nin en büyük rakibi Rusya ise yeni durumun en başat aktörlerinden birisi haline gelmişti. Sahip olduğu kara ordusu Napolyon'un ortadan kaldırılmasında önemli bir rol üstlenmişti. Aynı zamanda yüzbinlere ulaşan askeriyle rakipleri tarafından endişeyle takip edilmekteydi. Rusya ile bir savaş ihtimalinin her zaman var olduğu bir dönemde Rus ordusunun bu gücü sürekli Osmanlı bürokrat ve askerlerinin masasında yer almakta ve birçok karar bu ordunun gölgesinde alınmaktaydı. Bu nedenle Rusya karşısında bir denge unsuru olarak görülen Avusturya ve İngiltere'nin aleyhine bir tutum alınmamıştı. Diğer yandan Osmanlı Devleti içeride de bir sürü sorunla uğraşmaktaydı. Rusya ile savaş birkaç yıl önce bitmiş olmasına rağmen hala askerî ve ekonomik zararları sarılmaya çalışılmaktaydı. Bunun yanında yeni bir Sırp isyanı ise Bâbıâlî'nin elini daha da zayıflattı. Bu nedenle Osmanlı ricali Avrupa kamuoyunun neredeyse yekvücut olduğu bir meseleye karşı çıkmak istemiyordu. Hatta bu nedenle normal zamanlarda bölgeye gönderilmesine izin verilen askerî malzemenin sevkiyatı engellendi.

Garp Ocakları'na yönelik kararlarda da Rusya'nın konumu devre dışı tutulamazdı. Tarihindeki en büyük ordulardan birisiyle karşı karşıya kalan Bâbıâlî için Garp Ocakları'na yönelik bir operasyon ikinci plandaydı. Buna karşı bölgeye yönelik bir operasyon da istenmiyordu. Bu nedenle bölgeye yönelik tüm tartışmalarda daha önceki antlaşmalara atıflar yapılılar olası bir harekâtın hukuksuz olacağına dair bir tez ortaya konuldu. Bâbıâlî'nin bu dönemdeki politikasının merkezinde kendi çabalarıyla korsanlığa son verilmesi yer almaktaydı. Bunun için bölgeye

emirler ve mübaşirler gönderilmişti. Diğer yandan İstanbul, daha önceki antlaşmalarda yer alan bölgeye dair maddeleri bir operasyonun engellenmesi için kullandı. Özellikle Metternich ve Avusturya elçiliğiyle kurulan temaslarda her zaman antlaşmalara uyulduğu, bu doğrultuda esirlerin iadesi için çaba gösterildiği ve gerekli tazminatın ödendiğine dikkat çekildi. Bu vurgularla hem Bâbıâlî'nin hem de Garp Ocakları'nın antlaşmalara riayet ettiği, bunun için de bir askerî harekâta gerek olmadığına dair açıklamalar yapıldı. Garp Ocakları'na karşı Avrupa'nın topyekûn bir harekâtının sadece antlaşmalara değil aynı zamanda devletler hukukuna da aykırı olduğuna dair bir tez ortaya konsa da operasyonun önüne geçilemedi.

Süreç boyunca beyaz kölelik ve korsanlık her iki grup tarafından da dini bir mesele olarak sunuldu. Avrupa kamuoyu Berberi korsanlığa karşı mücadeleyi modern bir şövalyelik olarak sunarken Garp Ocakları da İslami bir gelenek olarak savundu. Her iki dini söylemin amacı da hükümetlerinin harekete geçmesini sağlamaktı. Garp Ocakları'ndan İstanbul'a yazılan metinlerde korsanlık ve köleliğin dini bir emir olduğuna dair kesin ifadelere yer verildi. Bu sayede Bâbıâlî'nin beyaz köleliğin yasaklanmasına dair resmi bir karar almasının önüne geçilmek istendi. Hatta beyaz köleliğe karşı alınacak bir kararın dini kuralları ilga etmek anlamına geldiğine dair cümleler kaleme alınarak İslami söylem daha da güçlü vurgulandı. Her ne kadar Bâbıâlî, resmi bir senetle beyaz köleliği yasaklamasa da bölgenin tüm bu çabalarına rağmen askerî operasyona karşı bir yardımın yapılmasına da müsaade etmedi. Sadece bölgedeki sorunların giderilerek birliğin sağlanması ve olası bir harekât için savunmanın güçlendirilmesi için çaba gösterdi. Benzer bir durum beyaz kölelik karşıtı kişiler tarafından da sergilendi. Avrupa'nın dünyanın liderliğine oynadığı bir zamanda Hristiyanların köle yapılmasına karşı yüksek sesle muhalefet edilerek askerî operasyonun fikri temelleri atılmaya çalışıldı. Bu doğrultuda Cezayir'e karşı Ağustos 1816 harekâtı gerçekleşmiş ve beyaz köleliğin son bulacağına dair resmi senet alınsa da korsanlık faaliyetleri tam olarak son bulmadı. Korsanlık faaliyetleri 1816 sonrasında gözle görülür bir şekilde azalsa da Cezayir'in Fransa tarafından işgal edildiği 1830'a devam etti. Bu nedenle işgale giden süreçte beyaz kölelik yine bir argüman olarak kullanılacak ve işgalin hukuki zeminini oluşturmak için araç yapılacaktı.

Kaynakça

Arşiv Belgeleri

T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA)

BOA, AE. SMHD. II. 119/9970, 13 Ocak 1813 (H-10-01-1228)

BOA, C.BH. 89/4272, 4 Eylül 1815 (H-29-09-1230).

BOA, HAT. 1098/44477, 2 Temmuz 1815 (H-24-07-1230).

BOA, HAT. 1141/45407, 12 Aralık 1814 (H-29-12-1229).

BOA, HAT. 1261/48827, 2 Aralık 1815 (H-29-12-1230).

BOA, HAT. 1265/48979-B, 20 Kasım 1816 (H-29-12-1231).

BOA, HAT. 1265/48979-E, 23 Ekim 1816 (H-01-12-1231).

BOA, HAT. 1281/49672, 12 Aralık 1814 (H-29-12-1229).

BOA, HAT. 1281/49679, 23 Ağustos 1816 (H-29-09-1231).

BOA, HAT. 1281/49679-A, 23 Ağustos 1816 (H-29-09-1231).

BOA, HAT. 1282/49710, 28 Mayıs 1816 (H-01-07-1231).

BOA, HAT. 1282/49722, 23 Mart 1816 (H-23-04-1231).

BOA, HAT. 1283/49740, 7 Haziran 1816 (H-11-07-1231).

BOA, HAT. 1283/49742, 23 Ağustos 1816 (H-29-09-1231).

BOA, HAT. 1283/49744, 27 Haziran 1816 (H-01-08-1231).

BOA, HAT. 1283/49764, 23 Ağustos 1816 (H-05-03-1231).

BOA, HAT. 278/16429, 2 Aralık 1815 (H-29-12-1230).

BOA, HAT. 284/17066, 23 Aralık 1813 (H-29-12-1228).

BOA, HAT. 330/19090, 3 Nisan 1816 (H-05-05-1231).

BOA, HAT. 456/22500, 6 Haziran 1816 (H-10-07-1231).

BOA, HAT. 457/22514, 2 Aralık 1815 (H-29-12-1230).

BOA, HAT. 457/22537, 20 Kasım 1816 (H-29-12-1231).

BOA, HAT. 457-22537-A, 3 Mart 1816 (H-03-04-1231).

BOA, HAT. 458/22557, 10 Eylül 1815 (H-05-10-1230).

BOA, HAT. 632/31210, 20 Kasım 1816 (H-29-12-1231).

BOA, HAT. 632/31210-A, 30 Temmuz 1816 (H-05-09-1231).

BOA, HAT. 632/31210-E, 28 Mayıs 1816 (H-05-07-1231).

BOA, HAT. 632/31210-F, 26 Haziran 1816 (H-30-07-1231).

BOA, HAT. 632/31210-G, 28 Mayıs 1816 (H-05-07-1231).

BOA, HAT. 632/31210-İ, 20 Kasım 1816 (H-29-12-1231).

BOA, HAT. 763/36058, 17 Mayıs 1816 (H-21-06-1231).

Araştırma Eserleri

Adair, R. (1845). *The negotiations for the peace of the Dardanelles in 1808–9: with dispatches and official documents*. Londra: Longman, Brown, Green, and Longmans.

Arı, B. (2007). Akdeniz'de korsanlık ve Osmanlı deniz hukuku. Ö. Kumrular (Ed.), *Türkler ve Deniz* içinde (ss. 265–318). İstanbul: Kitap Yayınevi.

Aslantaş, S. (2013). Osmanlı-Rus ilişkilerinden bir kesit: 1826 Akkerman Andlaşması'nın müzakereleri. *Uluslararası İlişkiler, 9*(36), 149–169.

Bostan, İ. (2007). Osmanlılarda deniz sınırı ve karasuları meselesi. Ö. Kumrular (Ed.), *Türkler ve deniz* içinde (ss. 29–46). İstanbul: Kitap Yayınevi.

Bozkurt, N. (2002). Korsan. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* içinde (C.26, ss. 210–212). İstanbul: TDV Yayınları.

Börekçi, M. Ç. (2001). *Osmanlı İmparatorluğu'nda Sırp meselesi*. İstanbul: Kutup Yıldızı Yayınları.

Bridge, F. R., & Bullen, R. (2005). *The great powers and the European states system, 1814–1914*. Harlow: Pearson Education Limited.

Çetin, A. (1996). Garp Ocakları. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* içinde (C.13, ss. 382–386). İstanbul: TDV Yayınları.

Dalkanat, Y. (2019). *Osmanlı İmparatorluğu Garp Ocakları ile ABD arasındaki deniz antlaşmaları*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Davis, D. B. (1999). *The problem of slavery in the age of revolution: 1770–1823*. Oxford: Oxford University Press.

Erhan, Ç. (2015). *Türk-Amerikan ilişkilerinin tarihsel kökenleri*. Ankara: İmge Yayınevi.

Erol, M. (1979). Amerika'nın Cezayir ile olan ilişkileri (1785–1816). *Tarih Dergisi*, *32*, 689–730.

Gezer, Ö. (2006). *Osmanlı diplomasisinde denge politikaları (1774–1829)* [Yayınlanmamış doktora tezi] Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Gürkan, E. S. (2018). *Sultanın korsanları: Osmanlı Akdenizi'nde gaza, yağma ve esaret, 1500–1700.* İstanbul: Kronik Kitap.

Holland, R. (2013). *Blue-water empire: The British in the Mediterranean since 1800*. Londra: Penguin Books.

Jamieson, A. G. (2012). *Lords of the sea: A history of the Barbary Corsairs*. Londra: Reaktion Books.

Jarrett, M. (2013). *The Congress of Vienna and its legacy: War and great power diplomacy after Napoleon*. Londra-New York: I. B. Tauris.

Kahraman, K. (1993). Cezayir (Osmanlı Dönemi). *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* içinde (C.7, ss. 486–489). İstanbul: TDV Yayınları.

Kalkan, M. T. (2024). Fakirlik, soğuk ve Türkler: Türk olmayan Türklerin 1627'deki İzlanda Seferi ve Kuzey Avrupa'daki Türk imgesinin kökenleri. *Hitit Sosyal Bilimler Dergisi, 17*(3), 406–425.

Kayapınar, S. (2017). *Cezayir'in Fransa tarafından işgali*. [Yayınlanmamış doktora tezi] Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Kıllıoğlu, M. E. (2021). ABD-Türkiye ikili ilişkilerinin başlangıcı: Berberî savaşları (1801–1805 ve 1815). *AKRA Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi, 9*(25), 7–37.

Kissinger, H. A. (1957). *A world restored: Metternich, Castlereagh and the problems of peace, 1812–22*. Boston: Houghton Mifflin Company.

Kuran, E. (1957). *Cezayir'in Fransızlar tarafından işgali karşısında Osmanlı siyaseti (1827–1847).* İstanbul: Yenilik Basımevi.

Kuzucu, S. (2015). XVIII. yüzyılda uluslararası bir sorun olarak Garp Ocakları'nın Akdeniz'deki korsanlık faaliyetleri. *Gazi Akademik Bakış, 9*(17), 165–180.

Lange, E. de (2024). *Menacing tides: Security, piracy and empire in the nineteenth-century Mediterranean*. Cambridge: Cambridge University Press.

Merrill, L. T. (1945). The English campaign for abolition of the slave trade. *The Journal of Negro History, 30*(4), 382–399.

Nicolson, H. (1964). *The Congress of Vienna: A study in allied unity, 1812–1822*. New York: Viking Press.

Örenç, A. F. (2022). Yedi Ada Cumhuriyeti. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* içinde (C.43, ss. 384–387). İstanbul: TDV Yayınları.

Panzac, D. (2005). *Barbary Corsairs, the end of a legend 1800–1820* (V. Hobson, Çev.). Leiden-Boston: Brill.

Pocock, T. (1996). *A thirst for glory: The life of Admiral Sir Sidney Smith*. Londra: Aurum Press.

Schroeder, P. W. (1996). *The transformation of European politics, 1763–1848*. Oxford: Clarendon Press.

Thomson, A. (1987). *Barbary and Enlightenment: European attitudes towards the Maghreb in the 18th century*. Leiden: Brill.

Tinniswood, A. (2010). *Pirates of Barbary: Corsairs, conquests and captivity in the 17th-century Mediterranean*. New York: Riverhead Books.

Toledano, E. R. (2010). *Suskun ve yokmuşçasına: İslam Ortadoğusu'nda kölelik bağları* (Y. H. Erdem, Çev.). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Vick, B. E. (2014). *The Congress of Vienna: Power and politics after Napoleon*. Cambridge: Harvard University Press.

Weiss, G. (2013). *Captives and corsairs: France and slavery in the early modern Mediterranean.* California: Stanford University Press.

Wolf, J. B. (1979). *The Barbary Coast: Algiers under the Turks, 1500 to 1830*. New York: W. W. Norton.

Yılmaz, H. (2024). *Osmanlı-İngiliz diplomatik ilişkileri (1812–1815).* [Yayınlanmamış doktora tezi]. Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.